

Broj 97, listopad, 2012.

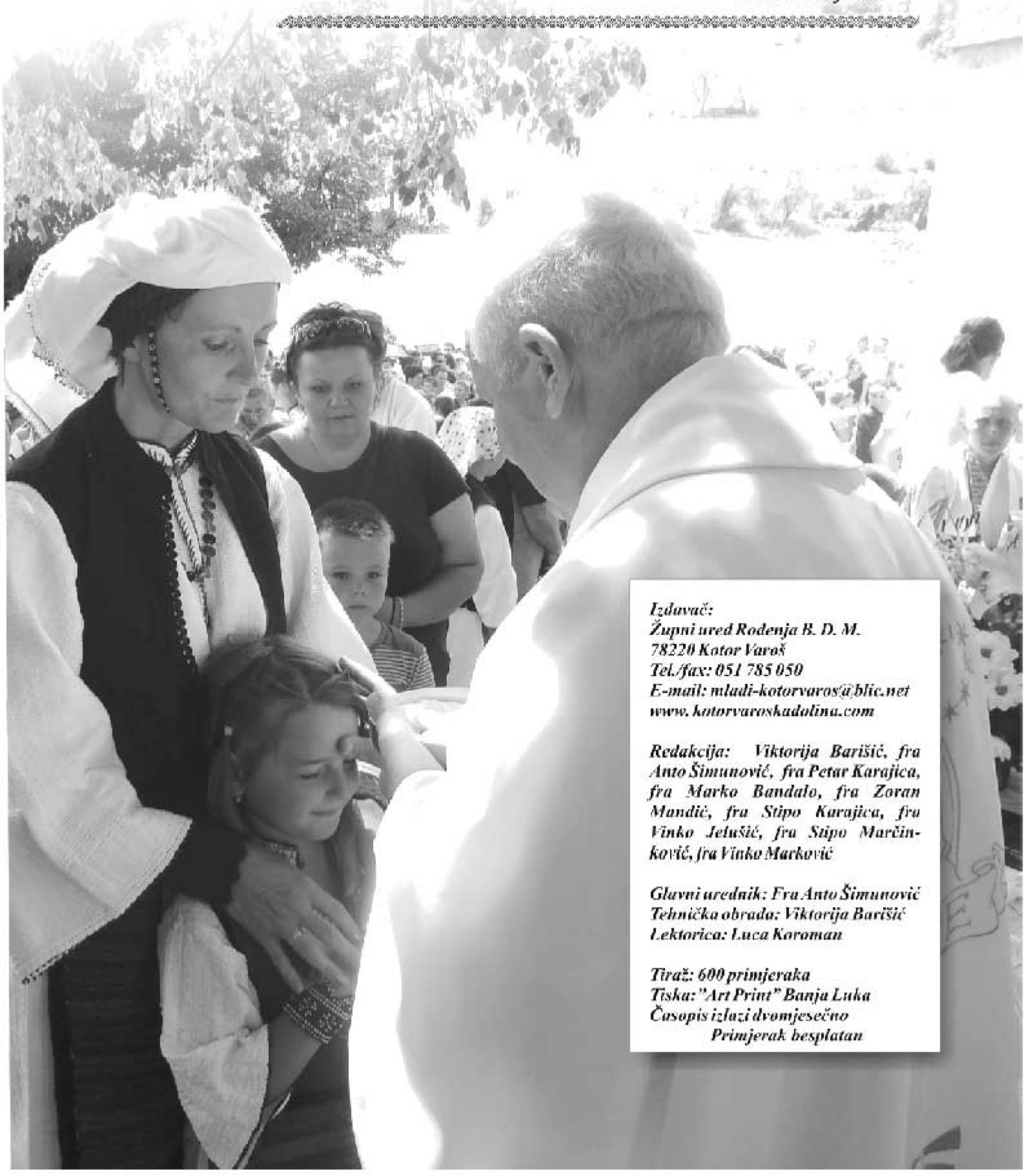
GLASNIK KOTORVAROŠKOG KRAJA

Primjer

Vjerujte mi: Neobično je važno i korisno čak i u malom krugu djelovati dobrim primjerom, jer na taj se način utječe na tuce i stotine ljudi. Vaša čvrsta odluka da nikada ne lažete i da živite u istini navest će lakomislene ljude u vašoj okolini na razmišljanje i time utjecati na njih. Već samo to je veliko djelo. Na taj način može se postići neizmjereno mnogo.

F. M. Dostojevski

Izdavač:

***Župni ured Rodenja B. D. M.
78220 Kotor Varoš***

Tel./fax: 051 785 050

E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net

www.kotorvaroskadolina.com

***Redakcija: Viktorija Barišić, fra
Anto Šimunović, fra Petar Karajica,
fra Marko Bandalo, fra Zoran
Mandić, fra Stipo Karajica, fra
Vinko Jelušić, fra Stipo Marčinković,
fra Vinko Marković***

***Glavni urednik: Fra Anto Šimunović
Tehnička obrada: Viktorija Barišić
Lektorica: Luca Koroman***

***Tiraž: 600 primjeraka
Tiska: "Art Print" Banja Luka
Časopis izlazi dvomjesečno
Primjerak besplatan***

Dani kotorvaroških Hrvata

I ove godine su u Kotor Varoš u BiH za blagdane Uznesenja Blažene Djevice Marije i sv. Roka iz cijeloga svijeta došle tisuće prognanih i raseljenih kotorvaroških Hrvata. Stigli su i brojni hodočasnici banjolučkog i jajačko-pougarskog kraja. Iz oko sedamdesetak kilometara udaljenog Jajca i Podmilačja sa župnim i samostanskim vikarom fra Vinkom Jelušićem pješke je došlo sedamdesetak mladih.

Završavajući trodnevnicu, misu uočnicu 14. kolovoza u župi Sokoline predvodio je kotorvaroški župnik fra Anto Šimunović koji je predvodio i jutarnje blagdano euharistijsko slavlje, a pučko banjolučki biskup Franjo Komarica. Koncelebriralo je šest svećenika i sudjelovalo mnoštvo Gospinih štovatelja.

Misu uočnicu za blagdane sv. Roka na Rokovu groblju predvodio je biskup Komarica.

U propovjedi je napomenuo kako su svetog Roka proklinjali i odrekli ga se njegovi sunarodnjaci. I Isus je došao svojim, ali ga njegovi ne primiše. Marija ga je rodila u gradu koji ga nije primio. Ne primaju ga ni neki Kotorvarošani. Štoviše, isjerali su ga iz Kotor Varoša izgoni svoje sugrađane, kotorvaroške Hrvate, katolike. Zatrli su ih i još uvijek zatiru. I ne samo u Kotor Varošu. Oni koji to čine morat će pred Bogom i poviješću položiti račun. A za Kotor Varoš neće biti blagoslova bez onih koji blagoslivljaju, rekao je biskup Komarica i potaknuo prognane kotorvaroške Hrvate da se uporno i složno bore za svoj Kotor Varoš i za svoja prava u njemu.

Jutarnje blagdano euharistijsko slavlje na Rokovu groblju predvodio je župnik Sokolina fra Marko Bandalo, a pučko, uz koncelebraciju pemaestak svećenika, uglavnom Kotorvarošana, i sudjelovanje više tisuća vjernika, župni vikar u Svesvetskoj Sopnici u Zagrebu fra

Stipo Karajica. U propovjedi je istaknuo kako je tijekom i poslije II. svjetskog rata ubijeno više od 600 kotorvaroških Hrvata samo zato što su se zvali hrvatskim i katoličkim imenom i prezimenom. Spomenuo je i prezimena nekih krvnika-ubojica čija su imena dobro poznata, ali do danas se nisu smjela spominjati. Na misi su nazočni bili i potpredsjednik Skupštine općine Kotor Varoš Ilija Marić, iz Doma naroda RS Dragan Jurićević, a iz ministarstva za raseljena lica i izbjeglice Marija Rapo. Nakon mise slavlju se pridružio v.d. predsjednika općine Kotor Varoš Dalibor Vučanović.

Na kraju misnog slavlja župnik fra Anto Šimunović zahvalio se prognanim i raseljenim Kotorvarošanima za njihovu nesebičnu pomoć u obnovi srušenih ili razrušenih župnih crkava, crkvice, župnih kuća, seoskih groblja i samog Rokova groblja. Zahvalio je i volonterima predvođenim Mateom Topalovićem. Najavio je da će 20. obljetnica srpske agresije na Hrvate i vjernike župa kotorvaroške doline biti obilježena u subotu 6. listopada euharistijskim slavljem za sve poginule, umrle i nestale hrvatske branitelje iz II. svjetskoga i Domovinskog rata, otvaranjem i blagoslovom spomen-obilježja s imenima hrvatskih kotorvaroških mučenika i žrtava oba rata.

Na prigodnom noćnom malonogometnom turniru 14. kolovoza sudjelovalo je 14 ekipa. Pobjedila je ekipa Mlade nade. Na blagdanskome malonogometnom turniru u Podbrđu 16. kolovoza sudjelovalo je deset ekipa. Pobjedila je ekipa Potočani.

Prije rata u Kotor Varošu u tri katoličke župe (Kotor Varoš, Sokoline i Vrbanjci) živjelo više od 11 000 Hrvata. Sada ih je manje od tri stotine i to uglavnom starijih. Brojna hrvatska sela više ne postoje kao i cijela župa Sokoline. Na nekadašnjoj Svinjari, u sreću kotorvaroške župe, u središtu predratnih skoro stoposto hrvatskih katoličkih sela Zabrdja, Podbrđa i Šibova na nekadašnjoj Osnovnoj školi Vladimir Nazor ćirilnim slovima od pola metra piše Sveti Sava Zabrđe. Tu je prošle godine počela izgradnja pravoslavne crkve pod imenom Hram Svetog Velemučenika kneza Lazara i s porukom Izgrađujući hramove Svetim precima se odužujemo, a potomke zadužujemo.

Iako svojim masovnim dolaskom u Kotor Varoš za Gospojinu i Rokovo prognani kotorvaroški Hrvati pokazuju koliko vole svoj zavičaj i da se žele vratiti u njega, nažalost, ozbiljnijeg povratka još uvijek nema, ponajprije zbog političkih i ekonomskih razloga.

Kotor Varoš, 15 i 16. kolovoza 2012.

Stipo Marčinković

Proslava župnog patrona

I ove godine za proslavu Rođenja Blažene Djevice Marije ili Male Gospe zaštitnice naše župe pripremali smo se misama trodnevnica u našoj crkvi koje su predvodili naši svećenici fra Marko i fra Anto.

Na sami blagdan Male Gospe skupio se veći broj župljana a kako nas je poslužilo i lijepo vrijeme sv. misu smo slavili u dvorištu. Zahvalili smo Blaženoj Djevici Mariji za sve milosti koje nam je ona izmolila od svoga Sina. Svečanu svetu misu predvodio je fra Vinko Jelusić uz koncelebraciju fra Marka i fra Ante.

Nakon svete mise za sve vjernike pripremljen je ručak. Igor Mandušić pripremio je dobar čobanac, te se pun tanjur našao za sve.

Viki

Obilježena 20. obljetnica stradanja i progona

Hrvata kotorvaroške doline

Prije rata župa Kotor Varoš imala je 5. 600 vjernika, Sokoline 1.800 i Vrbanjci 3.500. Danas u sve tri župe nema ni 300 vjernika.

"Razdoblje od lipnja do listopada 1992. godine za Hrvate kotorvaroške doline je prevažno i nezahoravno. Mnogi su u tom razdoblju dali ono najvrednije - svoje živote... Naša trajna obveza prema njima, a i obveza budućih naraštaja, jest sjećati ih se s velikom zahvalnošću i pijetetom.

Ove je godine dvadeseta obljetnica srpske agresije na Hrvate i vjernike župa kotorvaroške doline... Prigoda je tu obljetnicu zajednički obilježiti u Kotor Varošu, u subotu 6. listopada ove godine, slavljem svete mise za sve poginule, umrle i nestale hrvatske branitelje II. svjetskog rata i poraća (557) i Domovinskog rata (170), te blagoslovom Gospina kipa i otvaranjem spomen-obilježja stradalnicima u obarata..."

S ovim proglasom tri kotorvaroške župe: Rođenja BDM-Kotor Varoš, Uznesenja BDM-Sokoline, Sv. Franje-Vrbanjci i zavičajne udruge kotorvaroških Hrvata pozvale su kotorvaroške Hrvate na obilje-

žavanje 20. obljetnice stradanja i progona Hrvata kotorvaroške doline. Na čelu organizacijskog odbora, u kojemu je bio i dopredsjednik Skupštine općine Kotor Varoš Ilija Marić, bio je fra Stipo Karajica, župni vikar u Sesevskoj Sopnici u Zagrebu.

I doista, brojni Kotorvarošani, koji su 1992. godine bili skoro svi prognani, a njihove crkve, domovi i gospodarski objekti srušeni, zapaljeni i uništeni, okupili su se kod Križa iz 1911. godine u Kotorišću. Fra Marko Kovačić predmolio je za kotorvaroške mučenike i žrtve, a sestra Slavomira Andrijević započela je pjesme „Kad mi zemlja tijelo primi...“ i „O, Isuse, daj da pjevam, muku Tvoju suze lijevam...“ Potom je župnik fra Anto Šimunović rekao okupljenima: „Došli smo se pomoliti za sve hrvatske žrtve iz kotorvaroškoga kraja, došli smo kod Križa jer križ je znak i stvarnost patnje i žrtve, ali s

Kristom i znak pobjede nad zlom i smrću. Put križa koji ćemo moliti je put kojim su hodili i danas hode Hrvati kotorvaroškoga kraja. Nije slučajno da je nekoliko stotina metara od ovog križa bilo i jedno od najvećih stratišta za Hrvate na kraju Drugog svjetskog rata (1945.). Samo u jednoj noći hladnim oružjem (krampom, nožem, bajunetom ...) ubijeno ih je preko dvije stotine. Svjedoci pričaju kako su se jauci zarobljenih Hrvata čuli tri dana i tri noći. Tada započeta tragedija i kalvarija kotorvaroških Hrvata još uvijek traje.“ Župnik Šimunović pozvao je okupljene da križni put mole s dubokom vjerom, dostojanstvom i poštovanjem koje naši mučenici i žrtve zaslužuju i da nitko ne odgovara na moguće provokacije.

Pripadnici policijskih snaga pobrinuli su se da povorka križnog puta neometano prođe kroz Kotorišće i Kotor Varoš. Veliki drveni križ, kojeg je izradio Marjan Miškić

iz sela Orahove, naizmenice su nosile tri grupe Kotorvarošana. Od Križa do hotela Sv. Petar nosili su Mato Marković, Stipo Topalović, Ivo Zeba Rus i Anto Julardžija Kačar, od hotela do stanice milicije Jozo Petrušić, Tomo Antunović, Ilija Petrović, Niko Kovačić Jozanov i Ivica Mandić, a od stanice milicije do oltara u župnoj crkvi i nakon mise do spomen-obilježja Ivica Nikić Mitar, Stipo Marčinković Čomi, Marjan Miškić i Nedeljko Marić Nedo. Nakon križnog puta Milorad Bandalo je u župnoj crkvi Male Gospe pročitao Pjesmu povratnika (Ps. 126) a potom je banjalučki biskup dr. Franjo Komarica predvodio koncelebrirano euharistijsko slavlje sa svojim tajnikom Antom Vidovićem iz Livna i s jedanaest kotorvaroških svećenika (fra Marko Kovačić, fra Stipo Marčinković, fra Anto Šimunović, fra Marko Bandalo, fra Stipo Karajica, fra Pero Karajica, fra Zoran Mandić, fra Vinko Marković, vlč. Anto Ivić, vlč. Slavo Grgić, a u vrijeme mise stigao je i vlč. Ilija Piličić). U misnom slavlju sudjelovale su i redovnice Kotorvarošanke Margareta Vilus, Slavomira Andrijević, Loreta Stipić i Donata Čolić. Liturgijsko pjevanje animirao je fra Vinko Jelušić, župni i samostanski vikar u Jajcu.

Biskup Komarica istaknuo je u propovijedi kako je neželjeni rat, kako Drugi svjetski tako i Domovinski, prouzročio izuzetno velike i nepopravljive gubitke za Banjalučku biskupiju i cijelu Katoličku crkvu u BiH. Jedna od osobito važnih i svetih zadaća Crkve je molitveno sjećanje na pokojne, osobito na žrtve rata i nasilja. Naša nacionalna i crkvena povijest prepune su takvih žrtava. Sjećanje na žrtve je nužno. Blaženi papa Ivan Pavao II. dao je nama, članovima Katoličke crkve, u zadatak da sačuvamo trajan spomen svojim mučenicima i svim nevinim žrtvama totalitarnih, duboko nehumanih režima prošlog stoljeća. I biskup Komarica smatrao je svojom dužnošću poslušati i te papine poticaje, pa je naveo što je sve na tom planu učinio. Napomenuo je da nema gotovo ni jedne župe u njegovoj biskupiji u kojoj nije stradao određeni broj župljana, u nekim župama i više stotina. Među prvima po broju stradalih je kotorvaroška župa.

Kod prinošenja darova Ivica Marković Buljan primio je Knjigu popisa svih 727 mučenika i žrtava kotorvaroških Hrvata, a Pile Miškić primio je križ kao simbol njihovih povijesnih muka, trpljenja i spasenja, Ilija

Pranjčević Miko putnu torbu koju su Kotorvarošani često koristili odlazeći trbuhom za kruhom, dječak Josip Jakić kip Gospe Žalosne - Majke Kotorvarošanke koja je simbol hrabrih kotorvaroških žena i majki i čuvarica ognjišta, obitelji i djece, Mara Marić pogaču koja je simbol naše poniznosti i jednostavnosti i koje po nastojanjima naših majki i u najtežim vremenima nije nedostajalo, te Ivanka Ivić u ime raseljenih Kotorvarošana iz Slavonije košaru kukuruza, grožđa i vina u kojima je sadržana ljudska muka, rad, znoj i borba za opstanak na ovom svijetu.

Na kraju misnog slavlja vlč. Slavo Grgić, ravnatelj Katoličkog školskog centra u Bihaću, pročitao je pjesmu „Osmjeh im nisam dao“ od učenika Stjepana Buljana iz Krka. Potom su se sudionici okupili ispred župne Crkve, kod spomen-obilježja na kojemu su ispisana imena svih 727 mučenika i žrtava i nad kojim raširenih ruku bdije Gospa Žalosna-Majka Kotorvarošanka, djelo akademskog kipara iz Zagreba Ante Jurkića. Gospin kip od siluminijuma (vrsta aluminija) izliven je u Ijevaonici umjetnina Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu.

Prof. dr. Ivo Pranjčević, predstavnik kotorvaroških Hrvata, izložio je letimičan pregled najvažnijih povijesnih zbivanja na kotorvaroškom području, a dijelom i u cijeloj Bosni i Hercegovini od 12. stoljeća do današnjih dana. Vlč. Anto Ivić, župnik župe Sopje kod Virovitice, pročitao je imena i prezimena 727 mučenika i žrtava kotorvaroških Hrvata.

Potom je govorio zapovjednik I. kotorvaroške bojne i predsjednik veterana rata Kotor Varoša brigadir HV-a i pukovnik HVO-a Zoran Piličić.

U ime kotorvaroških Hrvata veliku svijeću s hrvatskim grbom prinijeli su i upalili Marija Miškić i Neven Marković, a vijenac su položili Viktor Grgić, Katica Draguljić, Manda Jelušić i Ivica Grgić Grga.

Vijenac u ime Generalnog konzulata RH u Banjoj Luci položila je generalna konzulica Dunja Jevak, u ime člana Predsjedništva BiH Željka Komšića savjetnik Mato Zeko, u ime HDZ-a RH i udruge hrvatskih branitelja R. Hrvatske, BiH i dijaspore Zavjet iz Zagreba zamjenik predsjednika Karamarka dr. Drago Prgommet te brigadir Ivan Rašić i pukovnici Franjo i Mijo Crnoja, u ime grada Kutjeva i Kotorvarošana iz Kutjeva gradonačelnik Ivica Nikolić i vjeroučitelj Pile Miškić, u ime pet udruga Domovinskog rata iz Jajca - 13. rujna, dragovoljaca i veterana, vojnih invalida, obitelji poginulih i nestalih i Zavičajnog kluba u Zagrebu - pukovnik Ivo Šimunović, bojnici Anto Lukić i Darko Samadžić te Dragan Bungić i Anto Šimunović, a u ime KUD-a i Udruge raseljenih kotorvaroških Hrvata iz Velike Ivanke Ivić, Ivan Manović i Marko Jakovljević. Predstojnicu Državnog ureda za Hrvate izvan RH Dariju Krstičević predstavljao je Kotorvarošanin Ivan Zeba iz MVEP-a.

Nakon polaganja vijenaca nazočenima se obratila Marina Pendeš, zamjenica ministra obrane BiH, a potom je govorio predsjednik organi-

zacijskog odbora fra Stipo Karajica.

Kip Gospe žalosne - Kotorvaroške žene otkrili su autor Anto Jurkić, Dunja Jevak, Ivica Nikolić i ing. arh. i akademik Marko Mušić iz Ljubljane, projektant spomen-obilježja koje su izgradili i izradili građevinska poduzeća: Komotin iz Jajca i Marbo Stone d.o.o./Duno-Lit/Kiseljak. Gospin kip i cijelo spomen-obilježje blagoslovio je biskup dr. Franjo Komarica i zapjevao uskrsnu himnu „Kraljice nebaraduj se!“.

Nakon zajedničkog objeda, kojeg su pripremili župnici fra Anto Šimunović i fra Marko Bandalo, Kotorvarošani su se uputili prema Bašćinskoj spomen-špilji, prema mjestu svoga odlaska u progonstvo 17. listopada 1992.godine, ali i prema mjestu svoje nade u povratak. Svoje potresno svjedočanstvo o odlasku Hrvata i Muslimana u progonstvo pročitala je katehista u Požegi Ljubica Maljur, a Augustin Jelušić pročitao je već spomenutu pjesmu „Osmjeh im nisam dao“. Spomen-špilju i u njoj kip Gospe s Djetetom Isusom, rad akademskog kipara iz Viteza Dejana Pranjkovića, nakon krunice, Gospinih litanija i drugih molitava blagoslovio je biskup Komarica zapjevavši potom i

nekoliko Gospinih pjesama. Inicijatori gradnje špilje su braća Mato, Željko i Zvonko Pranjković Ilije, zvanog Tunja, Stipo, Jozo i Ilija Vidić Ivica, zvanog Ripa te Mijo i Josip Vidić Vida, također zvanog Ripa.

Pri kraju spomen-dana u župi Sokoline, u kojoj više nitko ne živi, župnik fra Marko Bandalo molio je s tridesetak osoba za povratak izbjeglih i prognanih, napominjući kako je prije rata župa Kotor Varoš imala 5.600 vjernika, Skoline 1.800 i Vrbanjci 3.500. A sada u sve tri župe, nažalost, nema ni 250 vjernika.

Odlazak Hrvata i Muslimana u progonstvo rođena Bašćanka Ljubica Maljur je kao djevojčica svojim očima gledala i ovako opisala:

„17. listopada 1992. Dan kada se u našem Kotor Varošu zamračilo Sunce. Veliki petak naroda ovoga kraja! Ovim putem toga je listopadskog dana prolazila rijeka ljudi: Muslimana i Hrvata, starih i mladih, zdravih i bolesnih... Svi u nevjerici: zar je dovršeno? Može li te bilo tko istjerati s ognjišta, jer si nepoželjan, jer nisi skrojen po njegovim mjerilima?...

Kotor Varoš, 6. listopada 2012.

Stipo Marčinković

Govori na obilježavanju 20. obljetnice stradanja i progona Hrvata kotorvaroškog kraja

Naglasci iz propovijedi banjalučkog biskupa mons. dr. Franje Komarice

Draga braćo svećenici i sestre redovnice, dragi župljani kotorvaroške župe, sokoljske i vrbanjačke župe, braćo i sestre u Kristu Spasitelju i Sudcu svih ljudi, cijenjeni prijatelji

Boga i čovjeka!

... Blaženi papa Ivan Pavao II. dao je u zadatak nama, članovima Katoličke crkve da sačuvamo trajan spomen svojim mučenicima i svim nevinim žrtvama totalitarnih, duboko nehumanih režima prošlog stoljeća... Poslušati ove poticaje... smatrao sam svojom dužnošću i ja, sadašnji biskup ove moje i mnogih od vas - rodne biskupije, koja je u prošlom stoljeću, kao ni jedna druga katolička biskupija u bližem i daljem okruženju u ovom dijelu europskog kontinenta, platila izuzetno visoku cijenu svoje vjernosti Kristu i njegovom namjesniku na zemlji - rimskome biskupu, tj. papi.

Još prije Domovinskog rata, 3. studenog 1990. god. slavio sam zajedno sa svećenicima i Božjim narodom u katedrali u Banjoj Luci sv. misu zadušnicu za sve žrtve rata i poraća s područja naše biskupije.

Slijedeće, 1991. god., 9. kolovoza, u povodu 50. obljetnice pokolja župljana, župnika i bogoslova u župi Krnjeuši kod Bos. Petrovca, jednoj od 13 potpuno uništenih župa u Drugom svjetskom ratu i poraću, predvodio sam misu zadušnicu kao žrtvu „pomirenja, praštanja i ljubavi za sve pokojne župljane u strašnom pogromu koji ih je na današnji dan prije ravnih 50 godina zahvatio i odnio 224 života“, kako sam tada rekao u svojoj homiliji.

A onda je došao neželjeni rat s izuzetno velikim i nepopravljivim gubitcima za našu Banjalučku biskupiju, ali i za cijelu Katoličku crkvu u našoj domovini...

Mi nismo odustajali od obdržavanja Isusova Evandjelja, a ni od odazivanja papinu pozivu. Uveli smo

poseban spomendan-„Dan drvarskih mučenika“. Svečanom koncelebriranom sv. misom, pokorničkim bogoslužjem, pobožnošću Križnog puta i otkrivanjem spomen-ploče trojici ubijenih župnika: vlč. Waldemaru Maxu Nestoru iz Drvara, don Jurju Gospodnetiću iz Bos. Grahova i vlč. Krešimiru Barišiću iz Krnjeuše, uz nazočnost mnogo svećenika, redovnika i Božjeg naroda svečano smo obilježili taj Dan, prvi put 27. srpnja 2001., a onda svake godine istog dana. Tog istog dana 2001. god. u Drvaru se obilježavala i 60-a obljetnica „Dana ustanka u BiH“, kao što se - kako znademo - obilježavalo svake godine tijekom komunističkog režima. A tog dana, tj. 27. srpnja 1941. god., bez ikakvog povoda i razloga, u ranim jutarnjim satima, ubijen je tadašnji drvarski župnik Maksimilijan Waldemar Nestor i veća skupina njegovih župljana, koji su se kao hodočasnici sv. Ani u Kijevo kod Knina vraćali vlakom u svoju župu.

Istog dana, nakon nedjeljne mise u susjednoj župi Bosansko Grahovo započeo je masakr nad tamošnjim mladim župnikom don Jurjem Gospodnetićem i njegovim župljani-

ma. Smrtonosna voda nečovječnosti nastavila se sljedećih dana razlijevati na drugu susjednu župu Drvara - Krnjeušu, gdje su u zapaljenoj župnoj crkvi izgorjeli župnik Krešimir Barišić i veći broj župljana, a mnogi drugi užasno izmasakrirani. Nastavila je teći i idućih mjeseci, godina i decenija...

Jedna od osobito važnih i svetih zadaća Crkve jest molitveno sjećanje na pokojne, osobito na žrtve rata i nasilja. Naša nacionalna i crkvena povijest prepuna su takvih žrtava...

Ne smije se zatvarati oči pred prošlošću, jer se inače postaje slijep za sadašnjost. Ako se ne želi sjetiti pogubne nečovječnosti, onda se postaje neopornim za nove opasnosti smrtonosne zaraze.

Da bi se sadašnjost proživjela zdravo i plodno za sigurnu sutrašnjicu... treba uspostaviti pomirenje i mir. Ako su pomirenje i mir potrebni, onda je nužno sjećanje; nužno je utvrđivanje prave istine o patnjama i stradanjima nevinih ljudi, o zločinima i zločincima. Sjećanje na zločin i nasilje, a time i krivnja moraju se izraziti. Istina traži da joj se omogući izlazak na svjetlo dana. Neprevladana krivnja ostaje opterećenje za budućnost. Sučeljavanje s prošlošću prilika je da se drugačije oblikuju sadašnjost i budućnost.

U Svetom pismu pamćenje igra važnu ulogu kako u životu pojedinog člana Božjeg naroda, tako i Božjeg naroda u cjelini... zaborav i potiskivanje prošlosti, pa bila prožeta i krivnjom, opterećuje čovjekovo življenje u sadašnjosti...

Poziv na osvježavanje i na pročišćavanje pamćenja odnosi se na trpljenje crkve ne samo zbog progona i uništavanja izvana već i zbog izdaje, promašaja, nezainteresiranosti ili zakašnjelih reagiranja njezinih članova...

Proces pročišćavanja pamćenja ima nezaobilaznu ulogu. Pročišćavanje pamćenja treba voditi k objektivnoj spoznaji onoga što se dogodilo, uklanjajući sva kriva tumačenja. Radi se, dakle, o potrebi, pa i dužnosti otkriti istinu o žrtvi, o zločinu i zločincu...

Pročišćavanje pamćenja je vrlo važno, zapravo sudbonosno pitanje za plodnost naše vjere i život naše Crkve. To je vjernička obveza, jer zaborav patnje i žrtava, nepravda počinjena, pa onda odobrena i zacementirana - koju se čak proglašava pravdom i ispravnim činom - obezvrjeđivanje i preziranje ljudskog dostojanstva nevine žrtve - kojoj se nije ni pokušalo dokazati ikakvu krivicu - sve to ne smije ostaviti dojam da nasilje, zakon jačega i zločin imaju zadnju riječ, tj. da definitivno triumfiraju i da kao takvi bivaju još nagrađeni, dok se nevinu žrtvu i mrtvu još jednom kažnjava, ne dopuštajući joj ni groba da ima, a kamoli dostojanstvenoga spomena i obilježja.

Lako je ustvrditi da broj žrtava među katolicima naše domovine kao i težina njihovih patnji ne bi imali takve razmjere da su se odgovorni u bivšoj, odn. ovoj državi odgovorno ponašali, a ne gledali ravnodušno, pa i s prezirom na te žrtve, ili ih javno prikazivali i još prikazuju kao tobože „neprijatelje naroda“ i države.

Sadašnji trenutak naše crkvene, pa i društvene povijesti traži od nas da konačno odlučno pristupimo ustanovljavanju istine, zauzimanju za pravdu i neupitnom, prijeko potrebnom nastavljanju pružanja i traženja oprostjenja i izgradnji pomirenja i pravednoga mira.

Udazivajući se pozivu blaženog

pape Ivana Pavla II., a i na prijedlog i zamolbu više svećenika moje biskupije ustanovio sam 20. lipnja 2008. „Dan molitvenog sjećanja na mučenike i žrtve Banjalučke biskupije“. Odredio sam da će taj Dan „ubuduće biti 27. srpnja svake godine sa središnjim spomen-slavljem u Drvaru“, a „obavljat će se i u svim župama naše biskupije posljednje nedjelje u srpnju, kad ćemo u svetim misama moliti za mučenike i žrtve iz dotične župe, ali i cijele biskupije, posebno za one za čije se grobove do danas ne zna“.

Taj dan se, kako rekoh, obilježava centralnim misnim slavljem 27. srpnja u Drvaru, a župnici su dužni u svojim župama to obilježavati u nedjelju nakon toga datuma.

Podigli smo u međuvremenu na više mjesta u više naših župa spomen crkve ili kapele, te spomen-križeve i spomen-ploče s imenima ubijenih, nastradalih i nestalih članova naših župnih zajednica. Izašlo je 15-ak monografija o stradanjima katolika naših župa. Nema skoro ni jedne župe u našoj biskupiji u kojoj nije nastradao određeni broj župljana, u nekim župama i više stotina. Među prvima po broju nastradalih je ova, kotorvaroška župa. Prema provjerenim podacima koje smo uspjeli skupiti već je do sada u raznim prigodama i u raznim publikacijama objavljeno 9.147 imena žrtava stradalih u Drugom svjetskom ratu i poraću. Taj broj sigurno nije potpun i on će zacijelo biti veći. Među tim imenima žrtava ima i 12 biskupijski svećenika te 6 svećeničkih pripravnika - bogoslova i sjemeništaraca te 15 svećenika franjevac a 6 braće laika i svećeničkih pripravnika. U usporedbi s brojem katolika naša biskupija

je u postotcima najviše stradala biskupija od svih biskupija u hrvatskom narodu.

I u nedavnom Domovinskom ratu opet je naša biskupija teško stradala. Broj oko 760 civilnih žrtava, među kojima je i sedam biskupijskih svećenika, jedan svećenik franjevac i jedna redovnica Družbe sestara milosrdnica sv. Vinka. Svi oni zaslužuju naše veće i istinskije poštovanje i dužno molitveno sjećanje.

Duboko me kao čovjeka, a još više kao kršćanina, žalosti što moram sve ova godine biti svjedokom kako tisuće i tisuće članova moje biskupije i naše domovinske Crkve mnogo ne mari za ubijene naše župljane, niti za ono za što su oni dali svoje živote - a to je njihova oćevina, njihov rodni kraj, kotorvaroški, banjalučki, jajački, posavski itd. Oni godinama ne poduzimaju odlučne i uporne korake da se vrate i ostanu na svojim domovnim ognjištima... Takvim svojim ponašanjem oni su svjesno ili nesvjesno nagradili zločince, tj. Kaine, a prezreli nevine Abele i ono najdragocjenije za što su oni dali svoje živote: ljubav prema svom identitetu i rodnom kraju...

Čestitam Vam od srea i iskreno zahvaljujem svima vama koji ste na poticaj svojih svećenika odlučili ostvariti ovaj hvale vrijedan pothvat: podizanje doličnog spomen-obilježja s Gospinim kipom svim žrtvama nečovještva tijekom posljednja dva rata i poraća iz vaše tri župe.

Ovaj plod vaše odlučnosti i sloge obvezuje vas da i ubuduće budete složni i odlučni u prilog dobra... u službi izgradnje Kristova kraljevstva u svome rodnom, kotorvaroškom kraju. Amen.

Govor prof. dr. Ive Pranjkovića

Preuzvišeni oče biskupe, dragi Kotorvarošani, poštovani prijatelji, gosti i uzvanici!

Obilježujući danas i ovdje 20. obljetnicu kalvarije koja je zadesila hrvatski narod u kotorvaroškoj dolini, dopustite mi ponajprije jedan mali povijesni osvrt odnosno letimičan pregled najvažnijih povijesnih zbivanja na ovom području, a dijelom i u cijeloj Bosni i Hercegovini od 12. stoljeća, otkada datiraju prva pisana svjedočanstva o tim zbivanjima, pa sve do današnjih dana. Počinjemo dakako s vremenima Kulina bana (1180-1204), koja su u povijesti uglavnom zabilježena kao vremena blagostanja i mira. O tome na svoj način svjedoči i čuvena *Povelja Kulina bana* iz 1189. godine, najstarija sačuvana srednjovjekovna bosanska isprava, kojom se dubrovačkim trgovcima jamče neke povlastice i sloboda djelovanja u Bosni. I za vremena koja slijede nakon toga može se uglavnom reći da su bila povoljna, unatoč vazalnim odnosima bosanskih vladara prema hrvatsko-ugarskom kralju i unatoč povremenim sukoba među bosanskim velikašima, u kojima je sudjelovao i naš Kotorvarošanin vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić (za kojega je zabilježeno da je i rođen i umro u Kotor Varošu). To je vrijeme u kojem je Bosna bila posebna država, najprije banovina do 1377. godine, a onda kraljevina (prvi kralj bio je Tvrtko I. Kotromanić). Nažalost to vrijeme relativnog blagostanja u Bosni napovratom nestaje padom Bosne pod tursku vlast 1463. godine. Iako u nekim zapisima o Bosni iz vremena Turaka ima i povremenih pretjerivanja (posebice u narodnom pjesništvu), mora se konstatirati da je cijelo golemo razdoblje turske vladavine, između 15. i 19. stoljeća, točnije između 1463. i 1878. godine, svakako najteže i najpogubnije razdoblje u cijeloj povijesti BiH. Unatoč tome što su se bosanski

franjevci, jedini katolički kler u cijeloj Bosni i Hercegovini u vrijeme Turaka, izborili za neka vjerska i politička prava Hrvata, život je katoličkog življa bio više nego bijedan. Bila su stalna protjerivanja, mučenja, oporezivanja, kulučenja, islamiziranja itd. U svemu tome posebno svjedoči strašan podatak da je krajem 17. stoljeća, nakon tzv. austro-turskog rata i pogibalnoga pohoda princa Eugena Savojskoga na Sarajevo, ukupan broj katolika u BiH bio sveden na 30.000, a franjevaca na 30! Nakon 1878. godine, kad je BiH anektirala Austro-Ugarska Monarhija, nastupaju neusporedivo bolja vremena. Neki čak tvrde da su to najpovoljnija vremena u cijeloj povijesti Bosne navodeći kao glavne argumente veliki privredni, gospodarski i kulturni napredak zemlje. Taj se napredak itekako osjetio i u našem Kotor Varošu. Nažalost, vrijeme austro-ugarske uprave trajalo je izuzetno kratko, samo 40 godina, tj. od aneksije 1878. do stvaranja tzv. stare Jugoslavije o kojoj dovoljno znate, a možda čak među vama ima i onih koji se tog vremena sjećaju. No vrijeme stare Jugoslavije bilo je još kraće, trajalo je samo 23 godine, tj. od 1918. do 1941. Nastupa zatim (1941-1945) više negoli strašno razdoblje Drugoga svjetskoga rata tokom kojega je BiH bila u sastavu NDH.

No o ishodu tog stravičnog rata i te tužne države dovoljno toga znate. O tome nažalost svjedoči i vrlo veliki broj na raznim stranama i u raznim prilikama stradalih Hrvata i s kotorvaroškoga područja kojih se ovim spomen-obilježjem prvi put, tako da kažem, službeno prisjećamo. Dakako o njima i o političkim i ratnim stranama kojima su pripadali svatko može misliti što hoće, ali je neosporno da su oni naši pradjedovi, naša braća i sestre, naši očevi, stričevi, ujaci, rođaci ili susjedi koji sasvim sigurno zaslužuju da ih se svi

zajedno prisjetimo barem u ovakvim prilikama. Nakon Drugoga svje-tskog rata slijedi relativno dugo razdoblje druge Jugoslavije, ali ni ono ne traje ni pola stoljeća (1945-1991/2). I o toj drugoj Jugoslaviji ima dakako raznorolikih mišljenja, ali mislim da se svi možemo složiti oko tvrdnje da ni to nije bilo razdoblje osobitog blagostanja. I napokon 1991/2. dolazi opet vrijeme rata koji se obično, bar među Hrvatima u Hrvatskoj, naziva Domovinskim i koji je i na ovim prostorima odnio mnogo žrtava, a kad je riječ o Hrvatima, doveo je i do općih progona, iseljavanja, tako reći do potpunog istrebljenja.

To je eto u najkraćim crtama bilo prisjećanje na bosanskohercegovačku povijest, za koju, unatoč povremenim razdobljima mira i blagostanja, možemo najkraće reći da je bila tužna, pa i krvava. Danas smo se ovdje sastali da se ukratko prisjetimo te povijesti, a posebno zato da izrazimo sućut i zahvalnost svim Hrvatima kotorvaroške doline, od Podbrđa do Orahove i od Bilice do Sokolina, koji su stradali kao žrtve Drugog svjetskog i Domovinskog rata te da blagoslovimo ovo spomen-obilježje koje će i nas i sve druge na te žrtve trajno podsjećati i obvezivati.

Neka svim tim žrtvama Gospodin podari pokoj vječni!

Govor Zorana Piličića, zapovjednika I. kotorvaroške bojne brigadira HV-a i pukovnika HVO-a

Poštovani prijatelji, sumještani, gosti i uzvanici!

Danas, 20 godina od rata, progona, velikog stradanja i tragedije koja je zadesila hrvatski narod kotorvaroške doline, okupili smo se ovdje da se svečano, dostojanstveno i s pijetetom poklonimo svim hrvatskim žrtvama i stradalnicima koji su dali ono najsvetije-svoj život u toj neravnopravnoj borbi i kalvariji. Dvadeset godina je dugo i kratko vrijeme, ovisno o tome s koje strane gledamo na to, ali, svakako, to je ruzdoblje u kojemu je sazrela svijest sviju nas o potrebi podizanja trajnog spomen-obilježja svim onim Hrvatima Kotor Varoša koji su u minulim nametnutim ratovima, bilo kao vojnici ili civili, utkali svoj život u ovu našu zemlju, kao vječni zalag i obvezu nama koji živimo da nikada ne zaboravimo njihovu žrtvu.

Dok stojim ovdje pred vama i pred ovim vječnim kamenom u kojemu su uklesane stotine imena žrtava, ja mogu samo reći da zbog njih mi ne možemo i ne smijemo šutjeti, ne smijemo ni lagati niti preuveličavati, nego samo istinu utemeljenu na činjenicama govoriti i promicati. Jer istina je samo jedna i ona će se uvijek doznati. O istini govori i ovih skoro 200 imena poginulih i ubijenih Hrvata u samo 4 mjeseca tijekom ljeta 1992. kada je Hrvatima nametnut nepravdani i neželjeni rat i kada su bili prisiljeni braniti sebe, svoje obitelji i svoje ognjište. Oni su spomen i podsjetnik, oni su opomena i znamen da ne smijemo zaboraviti njihovu žrtvu. Iza njih su ostale njihove obitelji, njihovi roditelji, djeca, braća i sestre kojima smo dužni pomoći i pružiti utjehu u njihovoj boli. Oni moraju osjetiti i znati da žrtva njihovih najbližih nije niti će ikada biti zaboravljena. Stoga svi zločini

počinjeni nad Hrvatima ovog kraja moraju biti istraženi i sankcionirani. Oni koji su to uradili moraju biti privedeni i kažnjeni za to. I sâm sam, kao vojnik, bio neposredni sudionik ratova na prostorima i razvalinama bivše Jugoslavije, pri čemu sam bio ranjavan i zarobljavan, ali nikada nisam dopustio da mržnja i osveta obuzmu i zarobe moje biće i moj duh, jer sam znao da to čovjeka zarazi i zatruje za čitav život. Samo na taj način i tako postupajući te srčano i časno braneci svoje ognjište i najbliže možemo iskreno, bez straha i sustezanja nastupiti te tražiti istinu i zadovoljenje pravde za sve ove ovdje mrtve u čiji smo se spomen danas i sastali. Ali isto tako, pravdu tražimo i za žive koji su ovdje među nama, ali i širom svijeta, raseljeni i prognani, na kojima je rat ostavio vidljive i nevidljive ožiljke i trajne posljedice.

Zato mi ne smijemo šutjeti o zločinima počinjenim nad Hrvatima, nego pozvati sve relevantne institucije da kazne one koji su krvlju okaljali svoje ruke kršeći sve dogme i pravila ratovanja, ubijajući, zatvarajući, mučeći i proganjajući nemoćne, ranjene i broječno slabije. Tek tada kada pravda bude zadovoljena i ove žrtve, čija uklesana imena gledamo na ovom bezvremenskom kamenu, naći će svoj mir i vječni pokoj. Svi počinitelji ratnog zločina, bez obzira na to tko su i odakle su oni, moraju biti kažnjeni, jer ćemo jedino tada moći na iskren način graditi našu budućnost i suživot.

Danas, 20 godina od stradanja i progona Hrvata iz kotorvaroške doline, njih gotovo više i nema na ovim prostorima. Oni malobrojni koji su ostali bore se za osnovnu egzistenciju, pokušavajući opstati i sačuvati korijene hrvatskog bića i bivstvovanja ovdje. Naši fratri i svećenici koji su stoljećima okupljali

hrvatske tradicije i vjerovanja i sada daju sve od sebe da ujedine i objedine hrvatsko biće, da ga spase od nestajanja i zaborava. Dokaz tomu je i ovo spomen-obilježje koje je podignuto u crkvenom dvorištu nesebičnim zalaganjem, inicijativom i doprinosom naših fratara. I mi svi ostali, od kojih velika većina mimo svoje volje živimo diljem svijeta, moramo dati svoj obol tome. Ako smo znali i mogli u ratu braniti svoje ognjište, možemo i moramo i sada u doba mira dati sve od sebe da Hrvati ostanu ovdje na ovim prostorima na kojima su stoljećima živjeli. Stoga, neka se svaki od nas zapita što je dao u toj teškoj borbi za opstanak te što nije, a mogao je dati. Zamislite se nad tim, jer netko je pametan jednom rekao da nikada nije kasno da se nešto poduzme. Na raspolaganju su nam sva legalna i legitimna pravna, politička i ekonomska sredstva i metode koje možemo i trebamo koristiti u cilju poboljšanja uvjeta življenja onim Hrvatima koji ovdje žive kao i onima koji se povremeno ili trajno vraćaju na svoja ognjišta.

Ovo spomen-obilježje na ovom svetom tlu neka bude mjesto ponovnog okupljanja, sjećanja, opraštanja, ali ne i zaborava, jer zaborav i neznanje ponovno vode u vrtlog stradanja, kalvarije i ponavljanja grešaka iz povijesti. Zato svima nama, ali i svim drugim narodima, ovo mjesto, kao i sva druga slična mjesta, mora biti izvor mudrosti i ishodište iz kojega treba izvući pouku – *ne ponavljati greške iz povijesti, već na njima učiti i graditi bolju budućnost.*

Govor fra Stipe Karajice, predsjednika organizacijskog odbora

Preuzvišeni oče biskupe Franjo, drage obitelji i rodbino kotorvaroških žrtava rata, draga braćo i sestre u svećeničkom i redovničkom poslanju, prijatelji i gosti!

Nakon dugih 67 godina iščekivanja na mogućnost prikupljanja podataka o žrtvama kotorvaroških Hrvata Drugog svjetskog rata (1941.-1945.) i Domovinskog rata (1991.-1995.), konačno je sazrelo i došlo to vrijeme da smo njihova imena i prezimena danas objelodanili kotorvaroškoj i široj javnosti. U znak naše zahvalnosti svim žrtvama rata i našeg sjećanja na njih, za sada, uklesano je 727 imena i prezimena u ovom spomen-obilježju, kojeg podižeš Hrvati kotorvaroške doline. Učinili smo to iz više razloga, mnogima dobro poznatih i manje poznatih. Prikupljanjem i objavljivanjem njihovih samo osnovnih podataka vratilo se ušutkano „pitanje smisla“ rata kao poništavanja ne samo ideje čovjeka i čovječanstva nego posve konkretnog čovjeka s imenom i prezimenom za kojega se veže bezbroj odnosa: s bližnjima, zavičajem, domovinom, svemirom. Rat, iznad svega stradanje nelužnih u njemu, s vjerskog stajališta jest

pitanje i samome Bogu. U svemu tome se nije moglo - na predaji biblijske vjere - izmaknuti ni najtežem pitanju: Zašto zlo u svijetu? Ako Bog ima veze s čovjekom, ne može prebrzo ušutkati ni krik koji izlazi iz mraka ljudske patnje i pridružuje se Isusovu vapaju s križa zbog Božje odsutnosti i šutnje. Iznova, zašto i čemu smrt tolikih ljudi?

Objavljivanjem žrtava Hrvata kotorvaroške doline minulih ratova izmahnulo se također poluodgovorima i paušalnim opravdanjima kako je to zato što je bio rat. Treba spriječiti da se ljudi za sva vremena mirno i samorazumljivo žrtvuju za lažne ciljeve, na nekom oltaru mitske domovine koju su im moćni zamislili i ponudili da sanjaju po načelu čišćenja teritorija i vladanja nad drugima. Njihova je povijest vezana uz povijest živih, nas svih, osobito onih koji su prognani ili „humano“ preseljeni. Zato treba pitanje usmjeriti u najbolnije mjesto čuvajući se jeftine sentimentalne ljubavi koja ne može podnijeti činjenični gubitak.

Hrvati kotorvaroške doline, zajedno sa svima vama danas i ovdje okupljenima, obilježavanjem 20. obljetnice progona i stradanja Hrvata

i vjernika kotorvaroške doline te podizanjem ovog spomen-obilježja žrtvama rata odaju pijetet svima njima i žele iskazati solidarnost s njihovim obiteljima i bližnjima. Također potičemo na razmišljanje i na argumentiranu raspravu o prošlosti i budućnosti Hrvata u Kotor Varošu, pa i uopće u Bosni i Hercegovini, o budućnosti autohtonog naroda koji se našao pred demografskim i povijesnim ugasnućem u vlastitoj domovini i vlastitom zavičaju.

Poraz, gubitak i patnja nisu mjesto lažnog triumfalizma kojim se od poraza pravi pobjeda, nisu ni mjesto mitskog bijega u okrivljavanje samo drugih ili u naučenu frazu o povijesnoj zavjeri drugih protiv Hrvata. Poraz, gubitak, patnja ne može biti ni pasivno stanje kako smo sami sebi krivi za sve, ili što se neki „manje“ Hrvati, ili jer nismo jedinstveni, ni izlaz smije biti pobožnjački skok u vjeru u Boga koji jedini daje utjehu u ovom pokvarenom i bešutnom svijetu. Poraz, gubitak i patnja povijesna su prilika da iz svega toga, otvorenih očiju prema svojoj i tuđoj patnji, prema svojim i tuđim promašajima i zlima, gradimo svoj zavičaj, ovu zemlju i ovaj svijet, a što najprije podrazumijeva susret s vlastitom istinom, vlastitom grešnošću i otkrivanjem zatamljenih moći i dobara koja počivaju u svakom od nas. Neka barem ove žrtve kotorvaroške doline, koje i danas, kao i mnogo puta ranije stavljamo pod zaštitu nebeske Majke i naših čestitih majki i žena kotorvaroške doline, budu ono zadnje da u budućnosti budemo prepušteni zaboravu ili okrivljivanju drugih za očuvanje onoga što je naše. Oni su dali ono svoje najvrednije - život. Od njih ga mi baštinimo. Zato neka ove žrtve budu i zalog naše budućnosti. *Pokoj vječni daruj im, Gospodine!*

Govor Mariine Pendeš, zamjenice ministra obrane BiH

Poštovani organizatori, oče biskupe u zajedništvu sa svećenicima, branitelji i puče kotorvaruške doline, cijenjeni predstavnici udruga iz Domovinskog rata!

Čini mi veliku čast biti danas ovdje i zajedno s vama podijeliti radost u povodu ovog svečanog čina i uputiti iskrene čestitke organizatorima i graditeljima ovoga velebnog spomen-obilježja Hrvatima kotorvaruške doline.

Ovaj je prostor bio nesretnim poprištem stalnih sukobljavanja Istoka i Zapada; smjenjivali su se ovdje politički sustavi i vladari, pučanstvo je protjerivano, a demografska, nacionalna i religijska slika stalno se mijenjala. Sudbinu hrvatskog naroda dijelio je i hrvatski puk kotorvaruške doline, 557 žrtava Drugog svjetskog rata i 170 žrtava Domovinskog rata o tome jasno svjedoče. Listajući ovih dana Spomenicu poginulim i nestalim

braniteljima HVO-a vidim koliko je bila 1992. godina teška i žrtvama brojna za pripadnike I. bojne HVO-a Kotor Varoš. Ta je godina, osim brojnih žrtava, Hrvatima Kotor Varoša donijela ono najteže i najbolnije što se može dogoditi jednom narodu - progon s vlastitog ognjišta.

Sve ove žrtve, i stradanja i progona, s pravom možemo nazvati MUČENICIMA. Naziv mučenik izvorno je kršćanski pojam kojim nazivamo one kršćane koji su radije podnijeli žrtvu nego iznevjerili svoju vjeru, svoje zajedništvo s Kristom. U širem smislu mučenicima možemo nazvati i druge ljude koji su podnijeli žrtvu za neke ideale, poglavito slobodu i sigurnost svoga naroda. Gdje ima većeg svjedočanstva mučeništva nego ovdje u kotorvaruškom kraju: darrvanje života za svoj narod i progon s vlastitoga ognjišta. Vedeći se upravo tim poti-

cajima podignuto je i ovo spomen-obilježje. To je akcija za otkrivanje pravih veličina i uzora u našem narodu, koji su svojim predanim životom za svoje mještane, svoje sugrađane, za svoj narod živjeli do kraja. Ako budemo slijedili njihov primjer, hodit ćemo uspravno u sadašnjosti i pripremiti bolju budućnost onima koji će doći iza nas.

Neka ovo spomen-obilježje bude svjedočenje poštovanja i ljubavi svetoj žrtvi, po kojoj smo opstali kao narod na bosanskohercegovačkim prostorima, i neka ga uzmogne dostojno čuvati za našu današnjicu, a poglavito za budućnost. Ako mi budemo zaboravljali svoju povijest i ono što nam se dogodilo, odnosno ako ne budemo čuvali sjećanje na „ratne žrtve kotorvaruške doline“ i najbolje sinove koji su dali svoje živote za našu slobodu, može nam se desiti da nekad netko kaže „NISU TUNI BILI“.

Govor Ljubice Majkur svjedokinja odlaska Hrvata i Muslimana u progonstvo (Govor je pročitao kod Bašćinske spomen-špilje)

Kada se čovjek iznova nađe na ovom mjestu, pita se je li uistinu potrebno bilo što reći?!

Pogledajte! Ne govori li dovoljno sam pogled na prekrasnu kotorvarušku dolinu, pogled na tornjeve naše Ljepotice koje je srušila mržnja, a ljubav ponovno izgradila. Pogled na Sokoljsku stijenu koja progovara o snazi vjere ovog napaćenog naroda, njegova brda, polja, šume i potoke...

Ovdje je Nebo dodirnulo Zemlju i ostavilo trag. To je naš Kotor-Varoš!

Ali nekome je zasmetao taj trag. Netko je odlučio skrojiti Zemlju po nekim svojim „čudnim mjerilima“, ukloniti trag ljubavi i zasijati sjeme mržnje.

17. listopada 1992. Dan kada se u našem Kotor-Varošu zamračilo Sunce. Veliki petak naroda ovog kraja! Ovim putem toga je listopada dana prolazila rijeka ljudi: Muslimana i Hrvata, starih i mladih,

zdravih i bolesnih... Svi u nevjerici: „Zar je dovršeno? Može li te bilo tko istjerati s ognjišta, jer si nepoželjan, jer nisi skrojen po njegovim mjerilima?“

I moja su dva brata bila u toj koloni... moji susjedi, rodbina, prijatelji... mnoga poznata lica. Čekali su ih spremni autobusi. Njih preko trideset... netko se „pobrinuo da“ svi stanu. Neki od nas ostadoše misleći da će se i oni brzo vratiti, a mi ćemo ih dočekati na pragovima svojih kuća.

A onda su prolazili dani, tjedni... nisu se vraćali... nikakva glasa o njima. Gdje su? Jesu li živi? Agoniji nigdje kraja... Onda je napokon stigla vijest - živi! Hvala Bogu i nebeskoj Majci koja ih je sačuvala!

Ne, nismo dočekali njihov povrtak, već smo i sami bili protjerani.

Prošlo je 20 godina, ali meni je to bilo jučer! Još uvijek vidim lica u

suzama, nevjerici, još uvijek osjetim onu bol koja je taj dan učinila jednim od najtežih dana u mom životu... Ali vidim i raširene ruke Majke koja je vidjela i razumjela tu bol, jer je i sama bila izgnana daleko od svog doma. Majke koja je danas na poseban način s nama, raširenih ruku i otvorena srea. Srea koje ljuhi i srea koje prašta, jer je imala najboljeg Učitelja, svoga Sina!

Opet smo ovdje, sa starim ranama, ali mirne savjesti, jer smo nepravedu radije podnosili nego je drugima nanosili. Iskusili smo križni put, iskusili smo patnju. Dogodilo se veliko zlo - ne ponovilo se! Život nas je naučio da se pobjeđuje jedino s Kristom i Marijom. Danas smo ovdje pred Marijinim kipom, združeni u molitvi za sve poginule, prognane, nestale, ali i za one koji zlo učiniše.

*S Marijom - Mi smo pobjednici!
Jer „tko sije u suzama,
žanje u pjesmi“. (Ps. 126)*

Posvećena obnovljena župna crkva sv. Franje Asiškoga u Vrbanjcima kod Kotor Varoša

U nedjelju, 7. listopada u župi Vrbanjci kod Kotor Varoša, svečano pontifikalno misno slavlje predslavio je banjolučki biskup mons. dr. Franjo Komarica, tijekom kojeg je posvetio obnovljenu župnu crkvu sv. Franje Asiškog. Tog dana proslavljen je i patron župe, na koji se redovito okuplja veliki broj protjeranih Vrbanjčana, a ove godine se, još zbog posvete crkve, okupio najveći broj u zadnjih 20 godina, njih preko 700, tako da je župna crkva bila premala da primi sve koji su došli na slavlje. Uz upravitelja župe fra Antu Šimunovića, koji je župnik u susjednoj župi Kotor Varoš, na misi je suslavilo još 7 svećenika. Na misi je bilo i nekoliko redovnica rodom iz tog kraja.

Na početku misnog slavlja, biskupa i nazočne je pozdravio upravitelj župe fra Anto Šimunović, zatim je kratko predstavio tijek poslijeratne obnove župne crkve, čije je radove vodio fra Pero Karajica, tadašnji upravitelj župe, a završili sadašnji upravitelj, fra Anto i njegov pomoćnik fra Marko Bandalo.

U prigodnoj propovijedi biskup Franjo je najprije izrazio svoju "veliku radost zbog radosti svih župljana kojima je na sruu njihova župna crkva". Podsjetio je na neke činjenice iz duge povijesti kršćanstva i katoličanstva na području župe Vrbanjci. Spomenuo je nalazište velike starokršćanske bazilike u selu Šiprage. Naveo je podatke o broju katoličkih obitelji i njihovih članova iz izvješća apostolskih upravitelja iz godine 1736., 1768., 1813. i 1855. Pojasnio je da katolicima ni tada nije bilo lako živjeti pod tuđinskom, ofomanskom vlašću, pa su ipak ostajali na svojim ognjištima, redali djecu i odgajali ih u katoličkoj vjeri. "Vi ste potomci tih vjernih i postojanih svojih predaka, a narod veli da, jabuka ne pada daleko od stabla! Zato ste i sada – makar

prisilno u tuđini, vjerni Kristu, Gospi i Kristovoj Crkvi! Zahvaljujem vam i čestitam vam" naglasio je biskup Komarica. Spomenuo je da se zbog neimaštine – crkva gradila i dovršavala nekoliko decenija, a pred sam rat je tadašnji župnik vlč. Adolf Višaticki predvodio njezinu temeljitu obnovu, koju je rat prekinuo. "Sada ste konačno vi svojom odlučnošću i slogom, vlastitim sredstvima i radom, uspjeli ispuniti zavjet i želju vaših očeva i predaka, a na ponos svoj i svojih potomaka" rekao je biskup Komarica.

Zatim je uslijedio obred posvete oltara. Nakon litanija svih svetih i potpisa povelje, u oltar su zajedno s poveljom ugrađene moći bl. Ivana Merza, koji je jedno vrijeme radio u selu Maslovarc, na području župe Vrbanjci, a sada se stalno "nastanio" u najsvetijem mjestu – u oltaru dovršene župne crkve.

Uzbuđena su bila lica vjernika za vrijeme mazanja oltara sv. krizmom i kađenja oltara i crkve, a posebno oduševljenje je zavlдалo kad je u

crkvi zapaljeno 7 svijeća na oltaru i četiri svijeće na četiri ugla crkve i kad je cijela crkva rasvijetljena.

Na kraju mise, fra Anto je istaknuo da mu je posebna čast što se njegov potpis nalazi na povelji koja je pohranjena u oltar.

Zatim je biskup Franjo još jednom zahvalio Bogu na velikom daru i velikim milostima koje su toga dana ispunile župu Vrbanjce i njezine župljane. "Vi ste svojom velikom zauzetošću oko obnove ove crkve i materijalnim darovima pokazali koliko vam je stalo do ove crkve, zato je ona ovako lijepa. I nije vam bilo teško doći iz 'bijeloga' svijeta, da na ovaj radosni dan budete u svom rodnom kraju. Hvala vam na tome. Božji je to dar i neka On nagradi vašu zauzetost svojim blagoslovom", istaknuo je, vidno uzbuđen, biskup Komarica.

Nakon mise biskup Komarica je u župnom dvorištu, pred nazočnim mnoštvom, koje se krijepilo "na gozbi ljubavi", uručio zahvalnice onima koji su najviše pomogli oko dovršenja obnove crkve.

Tijekom misnog slavlja pjevanje je predvodio župni band iz župe Šurkovac, koji je nastupio i nakon mise, na radost svih nazočnih.

Inače, župa Vrbanjci odvojila se od Kotorišća (Kotor Varoša) kao samostalna kapelanija 25. rujna 1883. odredbom nadbiskupa Josipa Stadlera, apostolskog upravitelja Banjolučke biskupije. Prva župna crkva sagrađena je 1887.

Gradnja današnje župne crkve započela je davna 1938., a Drugi svjetski rat je prekinuo njezin dovršetak. U nedovršenoj crkvi se desetljećima slavila bogoslužja. Crkva je 1992. oštećena. Župu su do 1995. godine, vodili dijecezanski svećenici, a nakon izгона svih vjernika 1995., za preostale malobrojne vjernike brinu se franjevci iz župa Kotor Varoš i Sokoline.

Župa Vrbanjci je 1991. brojila preko 3 000 vjernika, 1999. samo 10 vjernika, a danas trajno boravi samo

oko 40, dok ih više desetina često posjećuje svoje ruševne domove i obnavljaju ih vlastitim sredstvima.

Za obnovu krova i povratak se biskupu Komarici prijavilo s molbama preko 100 obitelji.

Obnova oštećene crkve sv. Franje u Vrbanjcima

Crkva sv. Franje Asiškoga u Vrbanjcima, kao i većina katoličkih crkava oštećena je u zadnjem ratu. Za vrijeme upravljanja župom Kotornarškoga župnika fra Pere Karajice obnovljen je strop i zidovi crkve 2008.-2009. godine. Kako je sam fra Pero napisao crkva je obnovljena ponajviše priložima župljanima: oko 11 000 eura, Kirche in Not 3 000 eura i oko 6 000 eura – 53700 Hrk prikupili su Orahovljani i njihovi prijatelji u Kozari Putovima. Taj iznos je gospodin Marijan Miškić uručio fra Peri K. Na žalost, pogreškom je napisano da je taj novac bio dar Vlade RH, pa se iskreno ispričavamo Orahovljanima i gospodinu Marjanu Miškiću za pogrešku i neugode koje je mogla prouzročiti.

DAROVATELJI ZA CRKVU U VRBANJCIMA od 15.8.2012.

Ing. Marin Štiglic - Napravio konstrukciju za svih sedam lusterarad i materijal.

Alojzije i Krešimir Bilobrk-žice, kugle i sijalice za lustere.

Davor Bilobrk-svetište i dovoz i lakiranje lusterar.

Marko Piličić-elektrika i akustika montaža i instalacija.

Niko Piličić-postolje za kip sv. Franje i postaje križnog puta-restauracija.

Obitelj pok. Joze i Anđe Jukić-kip sv. Franje (oko 15 000 Hrk),

Mato Marić 3 000 eura,

Robert Piličić Lukin 1000 eura,

Ilija Petrović Ive 1000 CHF,

Petar Petrović 550 eura,

Marko Piličić Nike 500 eura, Marko

Čolić 500 eura, Marko Petrović Ive 500 eura, Pero Jukić Joze 500 eura, Mirko Šipura Marka 500 eura, Ivo Jukić Joze 500 eura, Veselko Vidović 500 eura, Terezija Piličić 500 eura, Marjan Ivić Ante 300 eura, Ivica (Nike) Piličić 500 KM, Anto Draguljić Marka 200 eura, Anto Ivić Marjana 200 eura, Mato i Nevenka Barić 200 eura, Jozo Klarić 200 eura, Ivan Klarić 200 eura, Jozo Piličić 100 eura, Nikola Bilanović Marka 100 eura, Mato Joze Jukić 100 eura, Niko Barić Mate 200 KM, Ivo Marić – Dajo 100 eura, Josip Čolić Mate 100 eura, Mato Čolić Jake 100 eura, Marko Bilanović Augustina 100 eura, Ilija Zeba 100 eura, Đaković Marka Ilija 100 eura,

Petrušić Mate Anto 100 eura, Niko Draguljić 100 eura, Ivo Petrović 50 eura, Ivica Miškić 50 eura, Pile i Mara Grgić 50 eura, Mato Ivić 50 CHF, Davor Čolić 100 KM, Evica Vlasiavljević 50 eura, Miro Marić 50 eura, Josip Grgić 50 eura, Ilija Bilanović 50 eura, Juro Zeba Marka 50 eura, Stipo Ivić Ive 50 eura, Ičo Pavić 50 eura, Antić Karajica 50 KM, Marko Pezerović 50 KM, Anto Marković 20 eura, Mato Barić 100 eura i Mijo Kostreš 100 eura.

Naravno, osim novčanih priloga bilo je i drugih vidova pomoći, posebno u radu i čišćenju crkve. Tu je prednjačio Mato Marić i njegova supruga kao i ostali malobrojni žitelji župe Vrbanjci.

Fra Anto Šimunović

Gastro prezentacija 2012. godine

U sklopu manifestacije „Kotorvaško kulturno ljeto 2012“, Centar za kulturu i informiranje Kotor Varoš je organizirao gastro prezentaciju. Gastro prezentacija je održana u petak 24.08.2012. godine na Gradskom trgu u Kotor Varošu. Ovogodišnji sudionici manifestacije su bili RKT Župni ured Kotor Varoš, Islamska vjerska zajednica Vrbanjci, Svetosavska omladinska zajednica Kotor Varoš, Udruženje ribara, Udruženje voćara Kotor Varoš, i drugi koji se bave očuvanjem tradicije.

Cilj gastro prezentacije je promocija ugostiteljske i turističke ponude općine Kotor Varoš, te očuvanje tradicije. Komisija je obišla i pregledala štandove i odabrala pobjednike u dvije kategorije, odnosno za najljepše uređen štand, kao i za najraznovrsniju gastro ponudu. Posjetitelji su imali priliku degustirati pripremljenu hranu, a program manifestacije se nastavio kasnije uz glazbu i igranje na trgu svih sudionika. Načelnik općine gospodin Dalibor Vučenović je obišao i pozdravio sve, te poželio da ovakvih manifestacija bude što više.

Prema odluci komisije, I. mjesto

je osvojila Svetosavska omladinska zajednica Kotor Varoš, II. mjesto Župni ured Kotor Varoš, III. mjesto Islamska vjerska zajednica Vrbanjci, a svi učesnici su dobili zahvalnice. Novčani iznos od 150.00 KM donirali smo u Kruh svetog Ante.

Ispred Župnog ureda sudjelovali su: Janja i Viktorija Barišić, Luca Marković, Ankica Verić, Anđa Tomić, Mandica Mandušić, Štefica

Kovač, Miladinka Marković, Mara Marić, Ivka Vidović, Manda Barišić, Jela Sakan, Slavica Stipić, Ana Pezerović.

Naš štand je proglašen u kategoriji za najraznovrsniju gastro ponudu, a nećemo pretjerati kad kažemo da je u vrlo kratkom roku nestala sva hrana pripremljena za degustaciju.

Viki

Uređenje Baščinskog groblja

Vikend prije Rokova dogovorili smo saniranje krov na našoj kapeli u Baščini koja je posvećena sv. Nikoli Taveliću, a usporedno s tim da očistimo i uredimo groblje. Planirano i učinjeno. Vjerujem da svi koji su došli i vidjeli učinjeno da su bili zadovoljni (primjedbe su uvijek dobrodošle) a uvijek se može bolje i više uraditi. Radove zamjene krova, kao i čišćenje groblja su izvršili Ilija Petrušić, Ivan Majstorović, Mato Škrobić, Goran i Igor Mandušić, Pajo Karajica, Dominko Jelušić, Pile Miškić.

Kavom i okrepom su nas počastili Antić, Roka, fra Pero Karajica i zgodne dame iz Karajica. Skelu, prijevoz i ostalo stavio nam je na raspolaganje tj. donirao naš sugrađanin Neđad, vl. Firme „Kedo“. Gospodin Pile Grgić nam je ispekao janje za ručak. Moja malenkost je sve ovo organizirala.

Moram napomenuti da su nas i ostali Baščinci finansijski podurli. Za ovu godinu planiramo još podizanje centralnog križa na groblju za sve Baščince diljem svijeta a posebice za one Baščince za koje se ne zna gdje su sahranjeni.

Svima koji su na bilo koji način sudjelovali i sudjeluju od sreća zahvaljujem i molim zagovor sv. Nikola Tavelića za sve njih i njihove obitelji

Jako Jelušić

Župa Vrbanjci

Prvi župnik vrbanjske župe fra Lovro Lacić zapisao je 1884. da Plitska donja ima 4., a Plitska gornja 27 katoličkih kuća. Bila su to domaćinstva:

BARIĆA Ive
MILJANIĆA Mate i Stjepana
BILANOVIĆA Mije i Nike
PETRUŠIĆA Grge i Petra
BRNJAKA Filipa
RADOŠA Joze
DJAKOVIĆA Mate
STIPIĆA Luke
DJAKOVIĆ-ŠIMIĆ Frane i Ilije
ŠIMIĆA Ilije, Marka, Nine i Šimuna
IVIĆA Jure, Petra i Tome
ŠIPURE Ivana, Joipa, Marka, Pejana i Petra
JUKIĆIĆA Petra
KLARIĆA Joze
VIDOVIĆA Ive, Peje i Vida
LUČIĆA Ivana, Joze i Jure
ZEBE Grge, Ive, Jozipa, Jure Ilijina, Jure Ivina, Martina, Mate, Pave i Pilipa
MARČINKOVIĆ Ante i Pere
MANOJEVIĆA Ive

Trenutno u Plitskoj živi 90 katoličkih obitelji: Bilanović (20), Čolić (1), Đaković (2), Grgić (1), Ivić (10), Klarić (3), Kovačić (1), Lučić (2), Marčinković (1), Petrović (4), Petrušić (4), Stipić (2), Šimić (5), Šipura (9), Vidović (5), i Zeba (20).

Statistički tabelarni pregled Plitske:

GOD.	DOMAĆ.	VJERNICI
1737.	11	115
1744.	5	45
1815.	25	156
1855.	27	195
1863.	36	340
1877.	44	258
1880.	-	205
1883.	-	240
1884.	31	-
1885.	-	228
1895.	-	268
1896.	-	191
1899.	-	267
1910.	-	239
1935.	-	330
1960.	-	457
1986.	90	609

POSTOLJE

- Kad se sokolska župa odvojila od Kotorišća 1872. Postolje je pripalo toj župi. Međutim, kad je osnovana i vrbanjska župa jedan dio dodijeljen je njoj. U ovom djelu našeg rada bit će govora samo o vrbanjskom dijelu Postolja.

S. Kovačić, Katolici u kotor-varoškom kraju, Svjetlo riječi, Sarajevo, 1989., str. 138.-139

Savjest i odgovornost prema rodnom zavičaju

Fra Stipo Karajica, svećenik, kotorvarošunin, ove godine je predvodio središnju svečanu misu na Rokovu. Razgovarali smo s njim samo o nekim pitanjima zanimljivima za naš kraj.

Trenutno ste u Hrvatskoj u župi Sesevska Sopnica kod Zagreba. Koliko ima župa vjernika, kotorvarošana. Jesu li naši ljudi tamo povezani ili kako to već biva na zapadu ne znaju za svog najbližeg susjeda?

Na službi sam već pune tri godine u župi Svete Marije Andeoske u Sesevskoj Sopnici, koja se zemljopisno nalazi u istočnom dijelu Zagreba u pravcu Slavenskog Bruda. Župa po prošlom blagoslovu obitelji ima 1.196 domaćinstava ili vjerničkih obitelji. Kad se to preračuna u broj vjernika onda župa broji oko 4.000 vjernika i u stalnom je rastu. Župa je dosta mlada, osnovana je 1991. godine, a i mlada je po članstvu. Moram istaknuti da vjernici ove župe dobro posjećuju mise, pobožnosti, rekao bih puno više od prosjeka u Hrvatskoj. Djeca, osnovnoškolci uz to što imaju vjeronauk u školi kao izborni predmet, dosta uredno i rado posjećuju župni vjeronauk. U župi su aktivna tri pjevačka zbora: dječji, mladi i stariji.

U župi dugo i dobro djeluje pokret Franjevački svjetovni red (FSR), a od ove godine u župi djeluje i Franjevačka mladež (FRAMA). Na području župe Sesevska Sopnica utočište su našli i pet obitelji rodnom iz župe Kotor Varoš i to obitelji Mandić, Zeba, Kovač, Petušić i Matanović. Dobri su i praktični vjernici, uzornog odnosa prema vjeri, crkvi, svetinji i fratrima. Mislim da nam je svima dobro, ali može biti i puno bolje.

Bili ste dugo u Sarajevu, a i drugim župana u Bosni. Sada ste u Hrvatskoj, Iskreno, ima li razlike u ponašanju ljudi vjernika prema crkvi, obitelji, običajima u BiH i u Hrvatskoj?

Kršćansko poslanje i poziv bi trebao biti univerzalan i jednak za sve koji se zovu ili smatraju kršćanima. To očito nije tako. Iz iskustva u dosadašnjim župama i pastoralno iskustvo mi tako govori. Nekada je sve bilo drugačije i rado se tih nekih običaja sjećamo i prizivamo ih

prigodom međusobnih susreta. Bojim se da tih nekadašnjih dobrih običaja, rekao bih zdravih, će od sada sve više biti samo u riječima ili u teoriji, a u praksi ih se pomalo sramimo i zapuštamo, čak i na vlastitu štetu. Moderni čovjek hoće po svaku cijenu živjeti nešto novo, makar to novo nekada i ne razumio ili ne živio dugo s time. U Hrvatskoj mediji pokušavaju crkvu, obitelj i običaje obezvrijediti, negdje uspijevaju, negdje ne. Držim da sve polazi od obitelji i na njoj je velika odgovornost.

Jedan ste od inicijatora za podizanje "spomen-obilježja" kotorvaroškim Hrvatima, otkud ideja?

Kotorvarošani su upoznati, a nešto stariji su i živi svjedoci dosadašnje povijesti i stanja u našem kraju sve ove godine iza nas. Mnogima je samo poznato da je prošlost bila teška i surova, a ne znaju da je bila krvava, bolna i teška, više nego u mnogim drugim krajevima u kojima se o tome često govori. Posebno je ona bila bolna i tužna za obitelji čiji su članovi i bližnji u tijeku oba rata na kotorvaroškom području smrtno stradali, ubijeni, prisilno odvedeni u nepoznato, da se za mnoge još ništa ne zna, ni gdje su, niti gdje su im kosti. A za sve to još nitko nije odgovarao ni pred kakvim instancama. Tu smo ponajviše krivi mi Hrvati, a dio krivnje snose i drugi. Prepustili smo sve to zaboravu, a sadašnji papa Benedikt XVI. je jasno poručio: "Zaborav je izvor mnogih zala". Nisam do kraja uvjeren da nismo imali snage da se i to, uz mnogo drugoga također važnoga, mnogo ranije pokrene, iako znam da je bilo pokušaja. Razumijem raniji sustav (komunizam) i ljude koji su u njemu živjeli koji to pitanje zatirao, ali što je zadnjih dvadeset godina i nešto više?

Gdje smo do danas, sada, jučer... Hoćemo li još uvijek čekati da netko drugi za naše stradalnike i za naše dobro to uradi i tako dosta složeno pitanje pokrene, otvori... Pitao sam se bezbroj puta: gdje su i što su i do sada radili naši lokalni političari, radnici, profesori, svećenici, franjevci, školarci, žene, muškarci? Svi smo puni ispraznih riječi i praznog hoda, a pred tim, pa i mnogim drugim ozbiljnim pitanjima, konkretnim problemima i projektima malo činimo ili jasnije rečeno ne postizemo suglasje. S mnogim Kotorvarošanima sam o tome razgovarao, naročito zadnjih godinu i po dana. Onida nas je ponukala, prodrala savjest i odgovornost prema rodnom zavičaju, stradalim žrtvama iz oba rata, da treba početi prikupljati makar njihove osnovne podatke i ispisati ih negdje za trajno, za vječno, kao izraz zahvale i sjećanja nama i naraštajima koja dolaze. Nadam se da ćemo u tome uspjeti i da će kotorvarošani to prihvatiti doista kao čast i obvezu sudjelovati u podizanju i izgradnji spomen-obilježja u Kotor Varošu stradalnicima Drugoga svjetskoga i Domovinskog rata.

Vaša razmišljanja o perspektivi Hrvata katolika u kotorvarškom kraju?

Na to ću Vam samo citirati pomoćnog sarajevskog biskupa mons Peru Sudara, koji je novinaru jednog uglednog Lista rekao ovako: "Ako se neke temeljne zakonitosti političkog djelovanja i socijalnoga nastojanja ne promijene iz temelja, i to vrlo brzo, ne bih mogao javno ni reći čega se bojim u ovoj zemlji. Ako se ne nadvlada pojedinačna i kolektivna sebičnost i ne odustane od spremnosti i preko leševa do, nazovi ciljeva, sretnima će se smatrati oni nesretnici koji su sve svoje ostavili da bi od tuđega i na tuđemu preživjeli". Mnogi u kotorvarškom kraju i oni koji su poniknuli iz njega

se moraju nad tim riječima zamisliti i ozbiljnije analizirati moguće i ostvarivo, a ne sanjati i planirati o nečemu što nema veze s konkretnim potrebama ljudi Hrvata koji ovdje žive i tako najbolje osjećaju bilo ovog kraja i čovjeka u njemu. Bojim se da smo na mnogim poljima već zatajili, ali i zakasnili. Volio bih da se varam!?

Što s mladima i ne samo mladima u našem kraju, otići ili ostati, vrlo teško vrijeme za njih bez posla, što biste im savjetovali?

U politički hibridno uređenoj državi, gradu i općini kakva je i naša kotorvaroška već godinama se ništa ne miče na bolje, ne događa, a slično je i u okruženju. Jasno je da su mladi svime time isfrustrirani i žele promjene, žele nekamo otići. Kamo, kad i na mnogim stranama nije ništa bolje. Tek možda na Zapadu, ali i tamo je već pretrpano. Ostati ili otići – snažna dilema. Ja sam za ostati i pomoći im da u okvirima zadanoga pronadu i domisle razloge za kreativan i ispunjen život, makar i u nešto skromnijim uvjetima, koje nam prirodno lijepa naša kotorvaroška dolina omogućuje.

Vi svećenici pozivate prognani narod na povratak, kako doći, od čega živjeti kad i ova šaćica ljudi ovdje teško živi?

Na to pitanje odgovor bi morali ponuditi ljudi i strukture koji upravljaju novcem i materijalnim resursima, a i koji su zaduženi za rješavanje problema povratka i obnove. Ono što iz razgovora i posjeta kotorvarškom kraju znam, u Kotor Varošu se u posljednje vrijeme ne događa ništa posebno, niti nešto spektakularno. Ako bi povratak i promatrali kroz brojke, što pokatkad nije vjerodostojno, a ni dovoljno, onda sigurno nije zadovoljavajući. No, jezgra Hrvata-

katolika koja danas žive u Kotor Varošu, a i oni koji navraćaju i obilaze svoje ranije domove, jesu nešto što obećava bolju budućnost. Oni su zdravo sjeme iz kojeg će izrasti stablo i dobar urod. Na, žalost moram napomenuti kako mnogi povratak i život na ognjištima koriste kao usputni pamflet, a i u dnevno političke i duhovne svrhe. To je složen proces i u njega se mora uključiti šira zajednica.

Kotorvaroške župe imaju puno svećenika, redovnika i redovnicu, što Vi mislite zašto je to tako?

To je nekad bilo i to je za mnoge bio duhovni fenomen. Nekada su kotorvaroške obitelji bile mnogoljudnije i žene su bile spremne više djece rađati i odgajati za sebe, ali i za Boga. Na žalost, nakon Domovinskog rata je toga sve manje i s time se moramo pomiriti da je sve manje prijava i odlazaka mladića i djevojaka za svećenička ili sestrarska zvanja. Daj Bože da se vrati taj nekadašnji duh i zanos u naše krajeve. Istinski bih se radovao.

Ove godine naš Glasnik slavi 13 godina izlazenja, redovito Vam ga šaljem, što mislite o njemu, što je za promijeniti, a što za poboljšati?

Glasnik kotorvarškog kraja je već sve te godine važna poveznica radosne, bratske i zavičajne poruke i vijesti. Kad samo i pomislim u kakvim uvjetima se izdaje i s kojom nakanom se sve to čini, ne bih imao što posebno savjetovati i dodavati. Čestitam svima angažiranim na upornosti i mukotrpnom zauzimanju oko njegova izdavanja i osobno se radujem kad god mi dode do ruku, a vidim i čujem da se i mnogi drugi kotorvarošani vesele i rado čitaju njegovo štivo. Neka nam izlazi još mnogo godina.

Razgovarala Viki

Proslava sv. Luke u Jajcu

Blagdan Sv. Luke, zaštitnika Franjevačkog samostana u Jajcu i ovu godinu je proslavljen u svečanom uzračju. U ovaj dan smo ušli nakon trodnevne priprave. Svečanu sv. Misu u 11.00 sati predvodio je fra Pero Karajica, župnik na Dobrinji u Sarajevu uz koncelebraciju 22 svećenika iz naše Provincije. Iako je blagdan sv. Luke pao na radni dan crkva je bila puna. Fra Pero je u svojoj propovijedi govorio o svetom Luki kao velikom čovjeku: "Život i djela svetoga Luke evanđeliste svjedoče da on nije bio sitni ljudski mrav ili crv nego učen čovjek i duhovni div i gorostas, veliki svetac, čak jedan od najvećih. Iako nije direktno upoznao niti slijedio Isusa Krista, ipak je zajedno s velikim propovjednikom toga vremena obišao gotovo cijelu regiju čak do Rima ispitujući i vjerno bilježeći sve što je čuo od Pavla o Isusovom djelovanju i životu prve

Crkve. Bio je to uistinu Božji čovjek. Njegovo pero bilo je poput oštre strijele koja ostavlja dubok trag Božjeg djelovanja..." nadalje je propovjednik govorio o poniznosti, hrabrosti i strpljivosti sv. Luke "U naravi je čovjeka da se brine za svoj život, za sebe i svoje bližnje... Bilo bi neodgovorno i opasno kada se ne bismo brinuli i stvar jednostavno pustili da idu svojim tijekom. Ne treba biti zavidan i kukati nego se poput sv. Luke uhvatiti u koštac i boriti računajući također na Božju pomoć i snagu..."

Nakon euharistijskog slavlja nastavljeno je druženje s vjernicima ispred crkve uz čašicu rakije i pjesmu, a nakon toga druženje svećenika i časnih sestara u prostorijama samostana, kako je to uobičajeno kod proslava patrona. Naime, proslave samostanskih patrona su ostale prigode za druženje svećenika i

prenošenje pozdrava i vijesti iz drugih samostanskih područja. Ovakvo druženje se kod nas naziva "fratarska bukara". U neka starija vremena, kada nismo imali razvijena ni prometna ni bilo koja druga sredstva komunikacije fratri su se vrlo rijetko susretali. Jedna od tih rijetkih prilika su bile proslave patrona samostana, a kako su od pamtivijeka vino i rakija najčešći suučesnici narodnih i društvenih poslova kao i narodnih druženja zadržao se običaj nošenja tzv. Bukare na ovakva druženja. Fratri su na proslave samostanskih patrona nosili vino ili rakiju te prenosili pozdrave i novosti iz svojih samostanskih područja. Ovaj lijepi običaj je sačuvan do danas. Tako su gvardijani ili njihovi predstavnici iz osam samostanskih područja i na blagdan sv. Luke svim prisutnim fratrima prenijeli pozdrave i vijesti iz svojih kuća.

Miran

Volontiraj, zove te tvoj rodni kraj

Dragi (mladi) Kotorvarošani!

Lijepo nam je bilo ovih dana; lijepo nam je bilo obići rodni kraj volontirajući i radeći u našem lijepom Kotor Varošu; lijepo nam je bilo uživajući u društvu i slušajući zvukove prirode naše kotorvaroške doline. Šteta što nas nije bilo više...

U petak 10.8. sedmero mladi Kotorvarošani bilo je na jutarnjoj misi koju je predvodio fra Marko Bandalo, da bi nakon doručka krenuli čistiti stazu za Sokoline preko Vinišća. Ni vrućina nas nije mogla zaustaviti. Za malo više od 2 sata staza je bila sređena i markirana da bi svi hodočasnici kotorvaroške doline, ali i jajačkog kraja, mogli skratiti put do Sokolina odnosno do Kotor Varoša. Pogled sa Sokolina je bio predivan, hlad sokoljske lipe nam je dao snagu za daljnji rad i pružio nam priliku za odmaranje, za minut šutnje i molitve, a zvono naše sokoljske crkve se tog dana čulo i do čaršije...

Subota 11.08. smo dan također započeli jutarnjom misom koju je predvodio fra Anto Šimunović. Dvorište iza župnog ureda u Kotor Varošu je tog dana bilo na redu; nekoliko grana smo uklonili s bora, uredili garažu te smo očistili staze

oko župne kuće i vjeronaučne dvorane. Za Sokoline nismo mogli krenuti, jer nas kvačilo crnog i svetog kombija nije slušalo. No, u večernjim satima smo se našli družeći jedni s drugima uz pjesmu, priču i kolače...

Nedjelja 12.08. poslije svete mise smo lijepu Gospu Sokoljsku odveli na Sokoline, odakle nas je pratila i čuvala u izbjeglištvu. Dobro smo ju pazili da ljepotu njezinu ni slučajno ne bi oštetili.

U poslijepodnevnim satima smo se pješice odnosno autom sa stvarima uputili za Sokoline. Tamo smo daleko prije mise stigli te otvorili crkvu za vjernike koji se prije početka trodnevne mise žele pomoliti. Samu misu smo činili ljepšom zvucima gitare i pjesme, ali i poslije mise je bilo vremena za druženje, pjevanje i za jačanje uz roštilj naših fratara...

U ponedjeljak 13.08. smo se nakon doručka uputili za Vrhanjec. Tamo smo do poslijepodnevnih sati čistili župnu kuću, za što su se brinule vrijedne djevojačke ruke, te dvorište pred crkvom za što su se dečki brinuli. Sestra Margareta Vilus nas je ukusnim ručkom dočekala u župnoj kući. Nakon okrijepe ponovo smo otišli na Sokolinama, gdje smo na misi pjevali i svirali, a potom ponovo našli vremena za međusobno

druženje...

Utorak 14.08., na zadnji dan naše akcije volontiranja čistili smo i uredili župnu kuću za hodočasnike iz Jajca i Podmilačja koji bi sutradan, na Veliku Gospu, tu prenoćili. Uostalom, mi dečki smo se brinuli oko čišćenja dvorišta pred župnom kućom. Za ručak smo se uputili prema Zabrdu gdje smo u hladu uživali uz pizzu i sokove. Hodočasnike iz Jajca i Podmilačja, koji su u poslijepodnevnim satima stigli na Sokoline, smo poslužili sa čorbanom kojeg je fra Marko Bandalo napravio te smo ih osvježili vodom i sokovima...

LJEPLO NAM JE MLADIMA BILO! I prelijepo. Pitate se možda zašto? Nesebičan rad je nešto najljepše na svijetu, kad znate da ste činili nešto dobro svom kraju i ljudima u njemu odnosno za ljude koji ga zbog rata iz daleka dolaze obići. Uostalom, obišli smo naš kraj. Upoznali smo se i uživali u društvu. Ništa nam nije falilo jer smo od svih strana dobili i financijsku i materijalnu potporu. Zato velika hvala Miri Kovač, Stipi Mariću i Zlatku Markoviću te našim župnicima fra Anti Šimunoviću i fra Marku Bandalu koji su nas pratili i podupirali u našem poslu. Velika hvala i sestri Margareti Vilus koja nas je okrijepila sjajnim ručkom i koja nam je bila velika potpora u svemu. Najveća **HVALA** mladima iz Kotor Varoša: Igoru, Petru, Marijani i Ireni Verić te Goranu Antunoviću.

Hvala Mariji Vilus i njezinoj sestri Silviji koji žive u Njemačkoj. One su bile jedine cure, tj. jedini mladi koji žive izvan rodnog kraja a koji su nam se priključili u našem radu. Hvala i Marini Bogić iz Jajca koja nam je pomogla u pripremi i izvođenju naše akcije volontiranja. Ovom akcijom volontiranja u rodnom kraju smo postavili temelj za daljnji rad, za **NEZABORAVLJANJE** našeg rodnog kraja, naših tradicija i običaja, naše kulture.

Ali podsjećam vas Kotorvarošane, i roditelje i mlade, da je ovaj temelj još veoma male površine, ali se svakim korakom može povećati. Zaista sam se nadao većem zanimanju kod mladih i kod njihovih roditelja, da će nam se pridružiti u našem nesebičnom radu i obilasku rodnog kraja. No, kao što sam rekao, samo su se dvije cure (koje žive izvan rodnog kraja)

priključile, iako su naši fratri na misama naglasili što i kada radimo...

Dogodine ćemo nastaviti našom akcijom jer je zaista potrebno da mi mladi počinjemo nastaviti radom, s kojim su npr. Zlatko Marković i mnoge druge osobe počele, samo da se naše ne bi zaboravilo. Za daljnje informacije i pitanja je napravljen facebook-profil (**Mladi**

Kotorvarošani) kojem se svatko može priključiti i na kojem možete vidjeti što smo ovih dana prije Gospojine i Rokova postigli.

Temelj je postavljen, ali treba ga utvrđivati mlađim aktivnijim sudionicima!

VOLONTIRAJ, ZOVE TE TVOJ RODNI KRAJ!

Matea Topalović (Čilin unuk)

Ljetna škola volonterizma, Kotor Varoš

Kao i prethodnih godina Caritas Italiana u suradnji s Caritasom Vittorio Veneto organizirala je Ljetnu školu volonterizma od 22.-31. kolovoza.

Ovaj put skupina volontera i animatora, 22. kolovoza posjetili su župu rođenja Blažene Djevice Marije u Kotor Varošu, kako bi sudjelovali na 10-o dnevnom susretu volontera iz Italije i Bosne i Hercegovine.

Na samom početku, skupina volontera i animatora iz Sarajeva, zajedno sa volonterkom iz Italije, Graziom Redolfi, došli su nešto ranije, prije svih sudionika kako bi pripremili prostor i kako bi sve bilo spremno za kamp.

Prije samog početka, sve prisutne pozdravili su voditelji ljetne škole, te kroz igrice upoznavanja, kako tima tako i sudionika, započeli prvi dan susreta.

Već sljedeći dan uslijedila je prezentacija škole i njezinih pravila. Posebna pozornost je posvećena očekivanjima i strahovima od ljetne škole, putem koje su mladi volonteri iskazali svoju kreativnost, te naveli jako zanimljive i bitne stvari. Pored očekivanja i strahova za sve sudionike, napravljen je i zidni sms, gdje u kuverte s imenima svakog sudionika imaju priliku ostaviti poruke, poklone i sve ono što žele tijekom trajanja ljetne škole volonterizma.

Dobrodošlicu mladim volonterima iz Bosne i Hercegovine, kao i volonterima iz Italije kojih je ove

godine malo manje u odnosu na prošle godine, uputio je i župnik iz Kotor Varoši, fra Anto Šimunović koji je izjavio kako je presretan što se ove godine ljetna škola održava u njegovoj župi, te kako vjeruje da će mladi svojim angažmanom biti pozitivan primjer svim mladima u njegovoj župi gdje će na kraju ljetne škole i u ovom kraju zaživjeti volenterski rad, pa će mladi volonteri ove župe češće organizirati volenterske akcije.

Pored osnovnih zadataka na kampu, podjele u radne skupine, koje su imale priliku dati ime svojim timovima, osmisliti na kreativan način i zastavu istog, te slogan po kojem će biti prepoznatljivi. Bilo je 20 sudionika podijeljeno u tri skupine: Ballerine, Žadakjarnija i Fiori.

U petak nakon kratke evaluacije, te zanimljive fotografske igre putem koje su objasnili svoju korelaciju između fotografije koju su izabrali i svog privatnog života, za skupine su organizirane i olimpijske igre gdje su kroz devet igara pokazali svoju kreativnost, spremnost, timski rad. Vodenom krpom, najboljom fotografijom, prenošenjem čaše vode s ruke na ruku, jedenjem raznih grickalica za što kraće vrijeme uz ostale igre, tri skupine su se borile za prvo mjesto, koje je na kraju osvojila skupina pod imenom Fiori osvojivši slatki poklon paket za sve članove te skupine.

Nakon ručka mladi su imali priliku sudjelovati na Kotor Varoškim gastro večerima gdje su zajedno sa župljanima župe Rođenje Blažene Djevice Marije predstavili raskošni štand bogat mnogovrsnom hranom i napitcima. Svojom mladošću, ljepotom i radošću plijenili su pažnju i na ovom susretu, te uz nekoliko otplesanih plesova i odigranih tradicionalnih narodnih kola zaputili su se u župu gdje su završnom evaluacijom zaključili još jedan dan ljetne škole.

Već sutradan su ih čekali novi radni zadaci, nove teorijske stvari koje će naučiti, ali svakako i zanimljiva radna aktivnost gdje su svojim volenterskim djelovanjem pokazati ljubav prema volenterskom radu, požrtvovanost i svakako spremnost pomoći onima kojima je pomoć potrebna.

I u sljedećim danima sve sudionike čekalo je mnogo dobre zabave, puno smijeha i radosti uz još više radosnih i nasmijanih lica ljudi kojima je potrebna pomoć. Sigurni smo da smo svojim radom bili pozitivan primjer svim mladima koji još uvijek nisu volonteri, te da će svakako oni koji su prvi put na ljetnoj školi steći iskustvo koje će pamtili cijeli život.

Mladim volonterima želimo obilje Božjeg blagoslova, uspješne radne aktivnosti i prijateljstva koja će pamtili.

Josip Milanović

Priredio: mons. Ivica Božinović

Banjalučki trapisti (10)

Prošle godine navršilo se 140 godina od dolaska prvih trapista u Delibašino selo kod Banje Luke i 100 godina od smrti osnivača samostana Marija Zvijezda oca Franza Pfannera. Ove obljetnice povod su da se opet progovori o njima i njihovim velikim zaslugama za sveukupni razvoj Banje Luke i njezina kraja. Nažalost, riječ je o zaslugama koje su proteklih desetljeća premalo vrednovane i zaboravljene.

Otvorena parna fabrika za proizvodnju stočne hrane

Trapisti su 28. lipnja (juna) 1893. kupili zemljište u Brezičanima kod Prijedora. Posjed je iznosio 498 dunuma i 750 m². Opat Bonaventura Prvi želio je tamo otvoriti novu filijalu Marije Zvijezde. Budući da im je zemljište koje su posjedovali u Busevači postalo teret, a nisu ga mogli koristiti, predložili su Zemaljskoj vladi u Sarajevu da joj ustupe posjed u Busevači, a da ona njima da odgovarajuće zemljište u Prijedoru, koje bi se graničilo sa njihovim posjedom u Brezičanima. Nakon dugih pregovora Vlada je pristala i dala trapistima 1.636 dunuma zemlje u Prijedoru. No, do realizacije odluke nikada nije došlo, jer je Vlada kasnije jednostavno povukla svoju ponudu.

Pokušaj osnivanja kolonije u Brezičanima

Otvaranje kolonije u Brezičanima željeli su i župljani župe Prijedor. Iz molbe je očito da im je dobro poznato djelovanje banjalučkih trapista, odnosno njihov doprinos poboljšanju sveukupne poljoprivrede i života seljaka s njima

povezanih. Naime, u svojoj molbi Visokoj zemaljskoj vladi za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu 1843. godine oni pišu:

"Potpisani župljani Rimokatoličke župe u Prijedoru i vjerni podanici Visoke zemaljske vlade, koja je patron naše župe, molimo smjerno i najponiznije sljedeće:

Dozvolu, odobrenje i autoritetičnu pripomoć Visoke zemaljske vlade, da trapisti opatije Marija Zvijezda kod Banjaluke, na zemljišnom posjedu iste opatije u Brezičanima kod Prijedora naprave mljekarnicu i sirarnicu, koju će oni sami održavati i voditi, a od nas i drugih okolišnih žitelja mljeko na mjesečni račun primati.

To bi poduzeće bilo od velike blagodati u ovome kraju, te bi se i mi siromašni seljaci i težači mnogo i mnogo potpomogli i unaprijedili. Primali i lijepo mjesečno kolikotoliko, manje ili više gotove novce za mljeko, s tim bi onda novcem mogli bolje i laglje napredovati u poljodjelstvu, livadarstvu, stočarstvu, pa i poraz lakše isplaćivati, te bi napokon mogli nabaviti lakše nove unaprijedene gospodarstvene strojeve.

Zato se nadamo da nam Visoka

zemaljska vlada neće odbiti ovu našu skromnu želju, jer je Visokoj istoj vazda dobrobit naročna na srcu, a baš bi ovo poduzeće bilo za naše siromašno težačko stanje od velike i velike koristi. Osobito bi nam taj pothvat bio od još veće koristi, jer bi naša briga jedina onda bila nastojati i truditi se oko stočarstva, kad će nam lijepa korist biti.

Visoka zemaljska vlada učinit će nam jednu od veoma lijepa koristi, samo ako nam se smiluje te dozvoli da spomenuti trapisti, opatije Marija Zvijezda, naprave takvu jednu sirarnicu o svom vlastitom trošku te na svome zemljištu u Brezičanima. To je naša skromna želja, jer s tim bi poduzećem zaista mnogo unaprijedili svoje kukavno stanje i ujedno bi više uznapredovali u stočarstvu i poljodjelstvu. Ta bi upravo privredna stvar potakla nas na što bolje uspijevanje u svome poslu, jer bi to poduzeće bilo kao neka izložba stoke, gdje će se cijeniti i nagrađivati i tako bi nas potaklo na bolje nastojanje oko stočarstva i dr..."

Ovu molbu potpisalo je 60 potpisnika.

Sličnu molbu uputili su i banjalučkom biskupu fra Marijanu Markoviću.

Filijala u Brezičanima nije nikada otvorena. Nije poznato zašto je bilo tako, kao ni dalja sudbina njihova posjeda.

Napredovanje gospodarstva i problemi

Osim na osnutku novih filijala, opat Bonaventura radio je i na daljem gospodarskom uzdizanju samostana u Delibašinom Selu. Povećao je posjed kupovinom nove zemlje i šume. U proljeće 1890. godine trapisti su započeli podizanje zida oko samostana. Završili su ga 8. srpnja (jula) 1891. godine.

Zid je bio dug 1 182 metra i sazidan je ciglom. Naime, na ovaj korak odlučili su se radi toga što je pokraj samostana prolazio put za Slatinu i Priječane. Prolaznici su znatizeljno zalazili u prostor samostana u svako doba dana i noći i ometali samostanski red. Osim toga, Marija Zvijezda je već tada postala nekom vrstom izletišta. Izletnici su svojom bukom često ometali noćni mir u samostanu. Iste godine dovršena je portirnica, kuća za goste, te portal i hodnik koji je od portirnice vodio do crkve.

Godine 1892. adaptirali su bolnicu postavljanjem parnog kupatila. Sagrađen je novi štagalj i uređen novi prijevoz preko Vrbasa. U starom štaglju podignuta je tvornica kože (kožara).

Opat Bonaventura Prvi je radi velikih problema vezanih uz prelazak Vrbasa (česti sudski procesi) odlučio 1892. godine izgraditi željezni most preko Vrbasa. Dao je izraditi projekt budućeg mosta. Obratio se Zemaljskoj vladi u Sarajevu s molbom da mu dopusti ubiranje mostarine za održavanje mosta. Vlada je to odbila s tvrdnjom da takve takse može ubirati isključivo Vlada. Ponudila je 4.000 forinti kao svoj doprinos izgradnji mosta. Opat je odbio ovakvu ponudu i od gradnje mosta se odustalo.

Godine 1893. otvorena je parna tvornica za proizvodnju stočne hrane. Iste godine montirano je i veliko vodeno kolo na Vrbasu koje je pokretalo razne strojeve u samostanskim radionicama.

Ova godina bila je kobna za vo-

đarstvo. Naime, od 14. do 19. siječnja (januara) vladala je strašna hladnoća. Vrbas se potpuno zamrznuo i preko njega se moglo prelaziti natovarenim zaprežnim kolima. Hladnoća je prouzročila smrzavanje svih stabala šljive i oraha. Sva stabla su se morala ukloniti i saditi nova.

Filijala u Zemunik kod Zadra

Godine 1892. banjalučki trapisti dobili su ponudu da preuzmu zadužbinu gospode Fontanella, Bežanke, u Zemunik kod Zadra. Budući da je predosjećala skorbu smrt, a nije imala djece, zatražila je od svoga muža Karla da od njezina miraza osnuje zadužbinu u kojoj bi dječaci iz okoline Zadra bili poučavani u poljoprivredi, kao i da im se omogući dobro duhovno vodstvo. Željela je na ovaj način pomoći brojnoj siročadi u tim krajevima.

Opat Bonaventura Prvi otišao je 18. studenoga (novembra) 1892. s dvojicom trapista u Zadar i pregledao zadužbinu. Na sjednicama održanim u Zadru 23. i 24. studenoga (novembra) utvrđeni su uvjeti preuzimanja imanja. Ugovor je potpisan 16. veljače (februara) 1893. godine, a car je odobrio gradnju 10. lipnja (juna) te godine. Početkom srpnja (jula) opat je preuzeo zadužbinu. Putovao je ponovno u Zadar 28. srpnja (jula) i tom prigodom je uspostavio redovničku zajednicu u Zemunik, kojoj je na čelu bio o. Josip, kao poglavar-superior sa šestoricom braće.

Smrt opata Bonaventure Prvog

Opat se zajedno sa br. Eberhardom, arhitektom uputio u Zadar 11. prosinca (decembra) 1893. godine. Trebao je, naime, tom prigodom odrediti mjesto za podizanje samostana Bezgrešnog začeca, a br. Eberhard bi ostao i vodio radove, koji bi odmah započeli. Iz Zagreba su putovali vlakom u Rijeku, gdje su prispjeli 12. prosinca (decembra). Iste večeri pošli su u riječku luku

odakle su brodom trebalo da putuju do Zadra. Puhala je jaka bura. Opat, koji je bio kratkovidan, zaslijepjen električnim svjetlom, načinio je na ulasku u brod krivi korak i pao u more. Brzo je izvađen van, ali nakon nekoliko minuta preminuo je na obali. Smrt ga je zatekla upravo na njegov 76. rođendan (rođen je 12. prosinca (decembra) 1818.).

Pokojnikovo tijelo stiglo je u metalnom sanduku 17. prosinca (decembra) na banjalučku željezničku stanicu. Sutradan je pokopan na samostanskom groblju.

Tako je s ovog svijeta otišao prvi opat Marije Zvijezde, čovjek - vrijeđan i skroman. Pod njegovim vodstvom započelo je zlatno doba Marije Zvijezde. Samostanom Marija Zvijezda upravljao je od 1880. do 1883. godine kao prior, a od 1883. do smrti kao prvi opat novoosnovane opatije. Dakle, nešto više od 10 godina bio je opat.

"Pokojni je opat Bonaventura bio čovjek osobitih duševnih sposobnosti. Imao je vrlo vjerno pamćenje. Proučio je mnoga bogoslovska i asketska djela. Bio je osobit štovatelj Blažene Djevice Marije, sv. Josipa i sv. Terezije, koja djela je vrlo dobro poznao. Svojoj je općini bio uvijek svjetlo primjer i uzor u vršenju redovničkih dužnosti i vjernosti prema Bogu, te je usprkos visokoj starosti i boležljivosti redovito bio kod noćnih molitava. Bio je neumoran radnik, te je uza sav posao, koji mu je često prikraćivao noćni počinak, preveo pravila reda s franceskog na njemački jezik. Svojim je čednim i pouzanim načinom život i općenja osvojio srca svojih mladih. No, njegov se rad protezao i preko manastirskih zidina.

Uvijek je bio spreman da pomogne ondje, gdje se radilo o Božjoj slavi. Tako je podupirao gradnju crkava, manastira i škola, a nikad nije odbio nevoljnih i siromašnih." (I. Vlašićak)

Nastavit će se

Imena i imendani

Erik je često nordijsko ime, dolazi od starijeg oblika Erich (ere znači: slava, čast, a drugi dio richi-vladar, poglavar, moćnik). Može biti i kao Ero, Fri, Farih, Riko, Riki... U ženskom je rodu Erika, a inačice su Era, Erka, Ika, Rika. Sveti Erik mučenik slavi se 18. svibnja. To je švedski kralj Erik IX. Jedvardsson. Njega je danski prince Magnus, želeći švedsku krunu, zavjerenički ubio za vrijeme bogoslužja na blagdan Uzašašća, 18. svibnja 1160. godine u Gamla Uppsali. To je vrijeme prije protestantizma, kada je Švedska bila katolička. Slavi se kao zaštitnik i nacionalni svetac Švedske. Njegov je spomendan i švedski državni blagdan. U ikonografiji se prikazuje kao mladi vladar, u sjajnoj bojnoj opremi, s krunom, kraljevskom jabukom i mačem u ruci. Još je jedan svetac Erik, prvi danski kralj. Živio je u 13. stoljeću a spomendan mu je 10. kolovoza.

Ernest- Izvorno njemačko ime glasi Ernst. Korijen mu je staro-visokonjemačka riječ Ernust -ozbiljnost, odlučnost, ustrajnost. U hrvatskom su području izvedenice Ernestin, Erno, Erni, a u ženskom rodu Ernesta, Erna, Ernica, Ernestina. U svetačkom je kalendaru sveti Ernest, rimski mučenik, 12. siječnja. Malo je podataka o njegovu životu. Podnio je mučeništvo sa skupinom kršćanskih vojnika u prvim kršćanskim stoljećima i bio s njima pokopan na rimskom "Groblju svete Helene". Potkraj 17. stoljeća groblje je napušteno pa je 26. rujna 1694. svečeve ostatke dobio na dar salzburški knez-biskup Johan Ernst grof von Thun. Biskup je relikvije svojega imenjaka dopratio u Salzburg i tu ih 6. lipnja 1700. svečano položio u crkvu Presvetoga Trojstva koju je sam bio sagradio (1694.-1702.). Crkva je u sklopu bogoslovnoga sjemeništa i tu se sveti Ernest i danas slavi. U kalendaru ima još nekoliko svetaca istoga imena: sveti Ernst von Hohenstein, benediktinac slavi se 27. ožujka;sveti Ernst von Neresheim, mučenik, također benediktinski opat je 7. listopada, a blaženom Ernestu, praškom nadbiskupu je spomendan 30. lipnja.

Sva trojica se u redovitim pučkim kalendarima rijetko nađu.

Estera je ime perzijskog podrijetla: od riječi sitareh (ili stara), a znači zvijezda... Otuda hebrejski ester pa grčki astér. Odgovara našem imenu Zvezdana. Premda je ime Zvezdana vjerojatnije prijevod latinske riječi stella (zvijezda) te se i pojavljuje kao ime Stela. Ime je Stela i u vezi s pjesničkim nazivom Marije Bogorodice - Stella maris (Zvijezda mora) te se kao osobno ime može povezati (slaviti imendan) uz neki marijanski blagdan, po izboru. Izvedenice imena Eestera jesu Ester, Fca, Fca, Era, Erica, Esta, Estica, Estika, Tika, Tera, Terica, Terka, Teruška i druge.

Estera je naslov jedne od biblijskih knjiga Staroga zavjeta, u kojoj je glavno lice Estera, židovska djevojka koja je postala ženom perzijskoga kralja Ahasvera (Kserksa I., vladao od 486. do 465. prije Krista). Knjiga je umjetnički izvještaj o progonu i izbjavljenju Židova u Perzijskoj državi... Mlada i mudra Židovka Estera živi u tvrđavi grada Suze kod svojega rodaka i skrbnika Mordokaja. Njih je, zajedno s drugim Židovima, babilonski kralj Nabukodonozor odveo iz Jeruzalema i sada su pod tuđim gospodstvom. Ahasver je otjerao svoju ženu Vašti. Tražeći kralju novu suprugu, dovode pred njega najljepše djevojke iz svih pokrajina kraljevstva. Među odabranicama našla se i Estera. Bila je "pristala i lijepa izgleda". Njezin skrbnik Mordokaj zabranio joj je da ikome kaže čijeg je roda i naroda. Esterina je ljepota pobudila udivljenje svih prisutnih. I kralju se sviđjela više od drugih djevojaka te joj on poklanja svoju naklonost i ljubav: na njezinu glavu stavlja kraljevsku krunu. Mordokaj je, međutim, upao u veliku nepriliku. Kralj Ahasver bio je promaknuo uglednog Agadanina Hamana nad sve dostojanstvenike u pokrajini i svi kraljevi službenici morali su pred Hamanom prigrbati koljena i padati ničice. Mordokaj to nije htio. Kao vjerni Židov, nije se smio klanjati ljudima, jer takvu je čast

iskazivao samo Bogu. Na taj se način izdao kojem narodu i kojoj vjeri pripada. Haman plane bijesom i smisli osvetu i Mordokaju i cijelome židovskom narodu. Već otprije taj mu je narod, drukčiji od ostalih naroda, bio trn u oku. U ime kralja i s njegovim pečatom razasla je pisane okružnice u sve pokrajine kraljevstva da se svi Židovi pobiju, unište, zaturu, a njihova dobra zaplijene. Zakon bi objavljen i u tvrđavi. Suze, jauk i kuknjava nastala među Židovima. Mordokaj na to javi Esteri neka pođe kralju i zatraži, da tu nesreću spriječi. Estera se krzerala; ta upravo joj je Mordokaj bio naložio da krije svoje podrijetlo, a sada traži da ga javno prizna. Mordokaj ljutito odgovara da će, bude li ona šutjela, Židovima doći pomoć i spas s druge strane. I još doda: "Tko zna nisi li se baš i popela do kraljevske časti zbog časa kao što je ovaj?"

Tada Estera odlučit: prekinut će šutaju o svojem podrijetlu i očitovati da je Židovka; tako će iznovice uspostaviti vjernost samoj sebi. Zamolit će kralja da poštedi njezin narod. Svjesna je smrtnog rizika, no i spremna na sve: "Treba li da poginem, poginut ću". Usrdnom molitvom traži Božju zaštitu... Kralj ju je dobrohotno primio i saslušao pažljivo. Uspijeva raskrinkati Hamana i izmoliti zabranu uništenja njezina naroda. Kralj je shvatio opake Hamanove nakane koje je u njegovo ime kanio ostvariti. Pun gnjeva daje ga objesiti, a Esteri i Mordokaju povjerava da opozovu okružnicu o zatoru. Smjesta su kraljevi skromteće ponijeli naredbu u korist Židova: "U svakoj pokrajini, u svakom gradu i mjestu do kojega je dopro kraljev ukaz i zakon, zavlada među Židovima veselje, radost, gozba i blagdan." Na spomen tog događaja slavi se židovska svetkovina radosti i darivanja - Purim. - Biblijska Estera bude u kalendaru 24. svibnja, premda se ne slavi kao svetica u današnjemu smislu. U taj dan mogu svoj imendan slaviti sve Stela i Zvezdana. U vrlo starom latinskom martirologiju navodi se 1. srpnja

Nastavit će se...

Piše: Ira Juro Marčinković

Alergije

Imam često alergije, a jedan kineski liječnik mi je preporučio terapiju vlastitom krvlju. To mi zvuči kao neka šala. Kakva je to terapija i pomaže li ona zaista kod alergija?

Odgovor

Alergije su reakcija tijela na uzročnike iz zraka, našeg okoliša i na različite prehrambene namirnice, odnosno aditive i konzervanse iz hrane. Zato je vrlo važno pri uklanjanju alergija otkriti njihove uzročnike. Kad ih se otkrije, treba ih izbjegavati, kako dodirom, tako i unošenjem u organizam. Uzročnici alergija mogu biti onečišćeni zrak, nikal i bakar, cvjetni prah, neoprana vuna, sintetika, brašno, prašina, sijeno, prehrambene namirnice, osobito laneno sjeme i laneno ulje, jagode, jabuke, lješnjak i ribe te kućne životinje i njihova dlaka. Prema jednoj znanstvenoj studiji, padne li dlaka psa ili mačke u jelo i pojedete li ju možete dobiti do 30 holesti.

Alergija na nikal i bakar. Brojne osobe, pogotovo mlade, pate od alergije na kemijske elemente kovine nikal (Ni) i bakar (Cu). Neke osobe često dobiju alergiju čak i kontaktom s pucetima (dugmadi), primjerice onim na trapericama. Takva metalna puceta često sadržavaju nikal ili bakar pa ih se mora premazati prozirnim lakom, i to poslije svakoga pranja ponovno.

Terapija vlastitom krvlju. Kod alergija, upale zglobova, kožnih bolesti i astme vrlo je dobre rezultate

pokazala terapija vlastitom krvlju. Tu terapiju smije provesti isključivo liječnik koji je za nju osposobljen. Sami to nipošto ne smijete učiniti. Riječ je o novoj terapiji koja je posljednjih godina pokazala velike uspjehe, a sastoji se u tome da se iz tijela izvadi određena količina krvi, posebno obradi i ponovno vrati u venu. To se čini kod kroničnih upala zglobova, akutnih groznica, ponavljajuće upale pluća, otrovanja krvi, alergija, kožnih bolesti, bronhijalne astme, tuberkuloze, vrieda na želucu i crijevima. Valja znati da su metode terapije vlastitom krvlju različite, a kod svake navedene bolesti drugi je način obrade krvi i njezino vraćanje u venu. Stara metoda je bila da se iz vene izvadi 1 do 10 ml krvi (postupno se povećava) i odmah vrati intramuskularno, a pri tom se primiješa homeopatska injekcija.

Čaj od sporiša (Verbena officinalis). U šalicu vrela vode stavite dvije male žlice sporiša, ostavite pet minuta poklopljeno, procijedite te popijte toplo i na gutljaje. Na dan popijte dvije šalice čaja. On pojačava funkciju kože i štiti od alergija. Ne preporučuje se tijekom trudnoće.

Prehrana. Kod alergije je vrlo važno da ne jedete jela i ne pijete pića na koja je tijelo osjetljivo. Posebno je važno da se organizam dojenčadi osposobi protiv alergija u kasnijem životu. Zato je najbolje da dojenče ne jede prvih šest mjeseci ništa drugo osim majčina mlijeka. To je još važnije ako netko u obitelji ima alergiju. Dojenčeta nije dobro davati pšenicu prije osmoga mjeseca, sokovi i agrumi daju se tek nakon devet mjeseci, kravlje mlijeko s navršelih jedanaest mjeseci, a jaja, voće i povrće s koštunicama ili sjemenjem kad napuni godinu dana. Djeca, ali i odrasli, trebaju izbjegavati rafinirani šećer i prerađenu hranu. Vrlo je važno da hrana sadržava mnogo vitamina A i C, ali i

drugih vitamina, osobito B6 i E, kao i minerale i osnovne elemente, tj. razne ljekovite sastojke koji se nalaze u biljkama, a našem su organizmu nužne.

Koprivnjača - (urtikarija)

Na koži mi se zbivaju čudne promjene koje se pojave na jednom mjestu, nestanu i osvunu na drugom mjestu. Bila sam kod liječnika i rekao mi je da imam urtikariju. Kakva je to bolest i kako da se liječim prirodnim putem?

Odgovor

Koprivnjača, latinski urticaria, kožna je bolest koja je dobila naziv po koprivi (Urtica) jer koža izgleda kao da je bila u dodiru s njom. Zato se još zove i ožaričavost kože, kao da je kopriva ožarila. Značajka bolesti su crvene ili bijele promjene na koži koje brzo nestanu i onda se pojave na drugim dijelovima tijela. Praćene su jakim svrbežom, često i angioedemom (oteklina kože u području zglobova, genitalija, ždrijela, grkljana, usana, jezika ili vjeđa). Neke koprivnjače traju do 24 sata, nestaju i ne ostavljaju nikakva traga. Bolestnike osobito uznemiruje ako dodu zbog nje liječniku, a ona naglo iščezne i još više što se, nakon povratka kući, pojavi na drugom mjestu. Barem jednom u životu 20-30 posto ljudi dobije koprivnjaču. Bolest može biti akutna (traje do šest tjedana, najčešće prolazi za tjedan-dva) i kronična (ako traje duže od šest tjedana).

Urtikarije mogu biti: alergijske (ili imunološke), neimunološke – nastaju izravnim oslobađanjem histamina iz bazofila u krvi i mastocita u tkivima, i idiopatske – kad medicina ne može ustanoviti uzrok. Koprivnjača je najčešća kožna bolest zbog koje se završava na bolničkom liječenju; u Hrvatskoj su u 2008. godini to doživjele 2.894 osobe.

Akutna koprivnjača češće se pojavljuje u djece i u mladoj odrasloj dobi (oko 20-25 posto). Nastaje iznenada i bolesnik u većini slučajeva može znati uzrok promjena na koži: uzimanjem hrane, lijekova, osobito raznih injekcija i ubodom kukaca.

Dokazano je da uzročnici akutne koprivnjače mogu biti lijekovi kao što su penicilini, cefalosporini, acetilsalicilna kiselina, sulfonamidi, nesteroidni antireumatici; hormoni kao inzulin; sedativi, svježa krv i krvna plazma, analgetici, cjepiva, ekstrakti alergena koji se primjenjuju kod desenzibilizacije; vitamini kao riboflavin i tijamin; inhalacijski alergeni kao kućna prašina i parfemi; razne prehrambene namirnice kao ribe, rakovi, sirevi (osobito plemeniti), orašasti plodovi, jagode, jaja, citrusi, kivi, kikiriki, grah, grašak, celer, krumpir, čokolada i kakao; pića koja sadržavaju kinin (tonik), vino (kod nekih samo crno, a drugih samo bijelo vino), različiti začini; alergeni pojedinih kukaca; infekcije kao virusne, bakterijske, parazitarne te rakovi (novotvorine).

Kronična koprivnjača nastane od bolesti gastrointestinalnog trakta; uzrok su joj poremećaj rada crijeva, pozitivan nalaz kandidate u stolici, pozitivan nalaz *Helicobacter pylori* (kronični gastritis), pozitivan nalaz crijevnih parazita, poremećaji crijevne flore, bolesti žuči i jetre i kolitis (upala debelog crijeva).

Uzročnici kronične koprivnjače mogu biti i pojačan rad štitnjače, šećerna bolest, osobito reakcija na inzulin. Pojavljuje se i u trudnoći, klimakteriju, reumatološkim, malignim i autoimunim bolestima. Ipak, u 50-70% slučajeva medicinska znanost ne može odgonetnuti uzroke nastanka bolesti. U tom slučaju govorimo o idiopatskoj kroničnoj koprivnjači.

Posebna vrsta ili skupina koprivnjača jesu fizikalne koprivnjače. One nastaju zbog izlaganja suncu i

ultraljubičastim zrakama (solarij), hladnoći, toplini i pritiscima. Postoji i kontaktna koprivnjača koja nastaje zbog posljedica imunološke i neimunološke reakcije na dodire kukaca, morskih životinja, otrovnih biljaka i nekih prehrambenih namirnica i kozmetičkih pripravaka.

Kod akutne, kronične i drugih koprivnjača u bolnicama se provode razne metode i načini liječenja te se daju razni lijekovi. U svakom slučaju, to su zahtjevne terapije koje iziskuju veliku strpljivost i upornost ako se želi ozdraviti.

Koprivnjača se može liječiti ili barem ublažiti biljnim pripravcima. No, najprije pokušajte otkriti i ukloniti njezin uzrok. Istodobno kao terapiju predlažem sljedeće pripreve.

Brđanka (*Arnica montana*). Svako jutro natašte uzmete na koru kruha 20 kapi tinkture arnike, a isto tako i navečer prije spavanja. Istodobno, čim se bolest pojavi, pogođena mjesta treba odmah namazati 5-6 puta na dan tom iscjedinom razrijeđenom vodom u omjeru 1:1. Terapija traje tri tjedna, a nakon toga slijedi tjedan stanke. Dobro bi bilo ponoviti ciklus 2-3 puta.

Kamilica (*Chamomilla recutita*). Desetak minuta nakon upotrebe brđanke, kako unutarnje, tako i vanjske, treba popiti čaj od kamilice i njime masirati oboljela mjesta. U šalicu vrela vode stavi se velika žlica cvjetova kamilice, ostavi se 10-15 minuta poklopljeno, procijedi i popije na gutljaje pola šalice, a drugom se polovinom namažu oboljela mjesta.

Oblozi od kamilice. U litru hladne vode stavite 50 g cvjetova kamilice, prokuhajte i ostavite poklopljeno 15 minuta. Zatim procijedite, natopite gazu i stavite kao oblog na oboljela mjesta. Tijekom dana treba barem 5-6 puta promijeniti i staviti svježe obloge od kamilice. Najbolje je to činiti u

vrijeme terapija brđankom i čajem od cvjetova kamilice.

Kupka od mekinja. U litru hladne vode stavite pregršt mekinja, dobro promiješajte i neka zakipi. Skinite s vatre i ulijte u pripremljenu kadu s vodom temperature od 38 do 39 stupnjeva. Dobro izmiješajte i ležite u kadu, ostanite 20 minuta, izađite iz kade, nemojte se brisati, nego samo rukama stresite kapi vode s kože, ogrnite se dobrim ogrtačem i ležite sat vremena u postelju. Činite to tijekom primjene navedenih terapija isto tako dugo. Kod srčanih bolesnika srce mora biti iznad razine vode.

Čajna mješavina CJ. Čaj je djelotvoran kod suhe i alergijske koprivnjače. Mješavina se sastoji od 10 g korijena omana (*Inulae helenii rhizoma*), 10 g korijena pirike (*Flymi repentis rhizoma*), 20 g cvjetova nevena (*Calendulae officinalis flores*), 20 g korijena gladiša (zečjeg trna, *Spinusae radix*) i 40 g vrbine kore (*Salicis cortex*). Sve se dobro izmiješa. U šalicu vode stavi se vrškom puna velika žlica mješavine, pusti se da provri, skinu s vatre i ostavi 10 minuta poklopljeno, procijedi i popije toplo i na gutljaje. Pije se šalice čaja ujutro natašte, 15 minuta prije doručka i navečer prije spavanja. Čaj se pije sve vrijeme tijekom navedenih terapija.

Krema Oruj-1. To je moja krema od različitoga ljekovitog bilja koju za sada pripravljam u malim količinama. Pomaže kod svih kožnih bolesti pa i kod koprivnjače. Osim toga, ona pomlađuje kožu na licu i uklanja bore na licu i čitavom tijelu.

Homeopatski pripravci. Liječenju koprivnjače dobro pomažu zrnca od kaleija i hrasta *Calcium Quercus globuli* (Wala) – tri puta na dan po deset zrnaca pod jezik i zrnca od koprive *Urtica comp. globuli* (Wala) – stavite tri puta po deset zrnaca pod jezik. Uzima se dok traju simptomi i mjesec dana nakon što se povuku.

Nastavit će se...

Perast, gradi u Kotorsko-risanskom zaljevu

Jadransko more se na svojaj jugoistočnoj strani uvuklo u kopno 29,6 km i tako stvorilo zanimljivu mrežu tjesnaca i uvala prirodno povezanu u Bokokotorski zaljev.

Bokokotorski zaljev (Crna Gora), postojbina Hrvata-poznatih pomoraca Bokelja, prebogata je zanimljivostima: povijesnim i prirodnim. Frano Alfirević kaže: „Čini nam se da ulazimo u neku ogromnu tvrđavu ulazeći u Boku“, dok Aleksa Šantić Boku naziva „nevjestom Jadrana... ljepšom od primorkinje vile“.

Od mnogih naselja izdvojit ćemo PERAST, najstarije naselje čovjeka u Bokokotorskom zaljevu - pronađeni neolitski ostaci (3500 god. prije Krista). Perast je mali gradić s 349 stanovnika. Sav je povijest. Njegovu ljepotu čini sklad građevina spojenih u jednu urbanu cjelinu naročito u priobalnom dijelu.

Perast je smješten na obali u podnožju brda Kason (873 m) naspram tjesnacu Verige. Tvrđava Sveti Križ dominira gradom. Duž grada je ulica uz more, a stubišta uglavnom vode do gornjeg dijela grada. Na trgu je crkva sv. Nikole izgrađena u XVII. stoljeću čiji zvonik je visok 55 m. U crkvi je muzej vrijednih liturgijskih predmeta. Ljepoti grada pridonose palače poznatih peraških obitelji: Visković, Smeklija palača s obiteljskom crkvom sv. Marka, Zmajević, Bujović. Palača Bujović je najljepša građevina renesansno-barokne arhitekture i u njoj je muzej grada Perasta. Iznad Perasta je biskupija Zmajević s crkvom Gospe od Rozarija i osmokutnim zvonikom (XVII. st.).

Život ljudi bio je vezan za more. Već 1336. godine imali su svoje brodogradilište, koje je radilo do 1813. Krajem XVII. stoljeća osnovana je prva pomorska škola koju je vodio Marko Martinović (1663.-1716.) u kojoj su i ruski boljari učili pomorstvo.

Pored mnogih znamenitih pomoraca iz Perasta je i poznati slikari Tripo Kokolja (Perast, 1661.-Korčula, 1713.), čije djelo krase svetište

Gospe od Škrpjela. Naspram Perasta su dva otočića: Sveti Juraj i Gospa od Škrpjela (škrp potječe od romanske riječi *scopulus* i znači hrid, kamen, stijena). Na otoku Sveti Juraj je istoimena crkva iz XIII. stoljeća i groblje na koje su sahranjivani stari Peraštani. Danas je to otok mrtvih. Tu nitko ne živi, a Peraštani imaju i novo groblje.

Otočić Gospa od Škrpjela – Gospa od hridi je površine 3030 m². Nastao je tako što su Peraštani oko stijene bacali kamenje te potapali islužene jedrenjake i umjetno stvorili otočić, na kojem je kasnije podignuto svetište u znak zahvalnosti Gospi za ozdravljenje jednog od dvojice braće koji su, 22. srpnja 1452. godine, na tom mjestu pronašli sliku Gospe s malim Isusom. Nasipanje je trajalo 250 godina. Polovicom XV. stoljeća izrađena je prva skromna crkva posvećena Uznesenju Blažene Djevice Marije, kao i današnja. Kasnije, kada je otočić nasipanjem proširen sagrađena je veća sadašnja crkva, a i ona dobiva svoj izrazito barokni izgled tek naknadnim radovima -

gradnjom prezbiterija (1720. – 1725.) i zvonika.

Zanimljivo. Uz crkvu je Pomirbena dvoranu. Svetost otočića sagrađena u čast Majke Božje bila je stoljećima najbolje jamstvo Bokeljima da će tu, u miru rješavati svoje sukobe kako bi zavađene stranke u lokalnim sporovima pronašle pravedna rješenja.

Svake godine 22. srpnja u predvečerje održava se fašinača – sve barke Perasta napunjene kamenjem, jedna uz drugu, svečanom plovidbom uz obalu, pjevajući tradicionalne narodne pjesme kreću prema Gospinu otoku, da bi oko njega nasipali kamenje. U ovoj procesiji sjećanja na gradnju otoka i svetišta u čast Majke Božje sudjeluju samo muškarci.

Peraštani 15. svibnja organiziraju Gađanje kokota (pijetla) postavljeno na dasci udaljenoj od obale 300 m. To je uspomena na bitku 1654. kada su malobrojniji Peraštani pobijedili snažnu tursku vojsku.

Posjetite Perast i uživajte u suglasju kamena, ljudi i mora.

Luca Koroman

”Otpad i njegovo pravilno zbrinjavanje”

Mr.sci. Vanja Rizvić - Centar za ekologiju i energiju Tuzla; stručni suradnik, i Mr.sci. Džemila Agić - Direktorica Centra za ekologiju i energiju Tuzla su na Europskoj akademiji u Banjoj Luci održali interesantno predavanje 27.9.2012. Prenosimo dio tog predavanja.

Proces urbanizacije i industrijalizacije te promjene u načinu življenja i narastanje potrošačkog mentaliteta imaju za posljedicu stalni trend rasta količine i štetnosti otpada, koji može ugroziti zdravlje ljudi i dugotrajno uništiti prirodne vrijednosti, kao što su tlo, voda, flora, fauna i zrak. Zbog toga, potreba za uvođenjem cjelovitog sustava postupanja s otpadom i sve veći zahtjevi za njegovim odlaganjem, intenzivno utječu na izradu novih pristupa tehnici i tehnologiji upravljanja otpadom. Otpad se u razvijenom svijetu sve manje promatra kao nešto nepoželjno, čega se po svaku cijenu treba riješiti. S ekonomskog stajališta uočava se da dio otpadnih materija može predstavljati korisnu sirovinu čija se svojstva i materijalne vrijednosti mogu iskoristiti (papir, staklo, plastika, biološki i energetski potencijal), a s ekološkog: dio otpada, koji po svojim karakteristikama predstavlja opasni otpad, treba

izdvojiti i na odgovarajući način zbrinuti. Zbog velikog procenta organskog otpada u komunalnom otpadu, kao i njegova jednostavnog prevođenja u humus, u posljednje vrijeme se u mnogim europskim zemljama velika pozornost poklanja procesu kompostiranja. Time je omogućeno efikasno kruženje organske materije, smanjenje količina otpada koje se deponiraju, a

postignuti su značajni ekonomski efekti kao i zapošljavanje nove radne snage. Nagomilavanje otpada i njegovo neadekvatno zbrinjavanje jedan je od većih okolišnih problema u BiH, a činjenica je da se većina (oko 80%) ovog otpada može reciklirati. U BiH se, uglavnom, ne vrši razdvajanje otpada ili su takve aktivnosti tek u začetku i sav otpad se odlaže na smetlištima/deponijima.

Ekološke zanimljivosti

Za proizvodnju 1 tone papira treba posjeći 2 stabla, potrošiti 240.000 litara vode i 4.700 kWh električne energije. Za proizvodnju iste količine papira od starog papira potroši se 0 stabala, 180 litara vode i 2.750 kWh električne energije. Papir se može do 7 puta reciklirati.

U posljednjih 15 godina površina pod šumama u svijetu je smanjena za 3%

Obična sijalica samo 9% električne energije pretvara u svjetlo, a ostatak tj. 91% u toplotu. Štedljive sijalice ne rasipaju električnu energiju grijući okolinu, nego je pretvaraju u svjetlo. Štedljiva sijalica ne šteti samo električnu energiju, ona dulje traje. Obična sijalica gori oko 1.000 sati, a štedljiva 8.000 sati. U usporedbi s običnom, štedljiva sijalica tijekom svog trajanja uštedi i 440 kg CO₂ iz termoelektrana. Štedljive sijalice su nekoliko puta skuplje, ali su zbog svoje štedljivosti i dugog vijeka trajanja isplativije od jeftinih običnih sijalica.

Naši darovatelji

Župa Rođenja BDM
 IBAN: BA395620998046553529
 SWIFT BIC: RAZBBA22
 NLB Razvojna banka a.d.
 Milana Tepića br. 4, 78000 Banja Luka
 Bosnia and Herzegovina

Za crkvu Kotor Varoš

1.	Franjo Stipić	20 EUR
2.	Slađana Haberfellner	50 EUR
3.	Iva, Ankica i Jozo Kljajić	50 HRK
4.	Vinko i Lenka Bjelobrk	200 HRK
5.	Stipo Marić (SIM)	100 EUR
6.	Manda Marić	20 EUR
7.	Zvonko (Ante) Pilić	100 EUR
8.	Marija Govorušić	50 KM
9.	Jela Perić i Kata Markušić	\$100 AUD
10.	Ranko Topalović	100 EUR
11.	Marko (Ilije) Grgić	50 EUR
12.	Ivan Šimunović-Cvičko	250 EUR
13.	Jako i Ana Jelušić	100 EUR
14.	Ivica Davidović	100 EUR
15.	Marko Petrušić	50 EUR
16.	Mato Vujičić-Šokara	200 EUR
17.	Pero i Mara Josipović	\$100 CAN
18.	Stipo Kuzek	50 EUR
19.	Ivica Barić	50 EUR
20.	Anamary Kljajić	10 EUR
21.	Ivuša Kljajić	100 EUR
22.	Obitelj Kutleša	50 EUR
23.	Duško Barišić	50 EUR
24.	Ivica Marić	200 EUR
25.	Marko Mandić	100 EUR
26.	Anđa Petrušić	200 HRK
27.	Ilija Topalović-Ćilin	100 EUR
28.	Petar (Ilije) Sirovina	50 EUR
29.	Mara Barišić	500 Kruna
30.	Anđa Marić +Stipe	100 EUR
31.	Ivo i Luca Petrušić	50 EUR
32.	Petar Bilobrk	20 EUR
33.	Ivan i Manda Josipović	100 EUR
34.	s. Gizela Mandić	100 EUR

35.	s. Salezija Vinojčić	100 EUR
36.	Anto (Josipa) Pezerović	200 KM
37.	Vjekoslav Dukić	50 KM
38.	Mato (Ilije) Stipić	50 EUR
39.	Ivo Zeba – Rus	50 EUR
40.	Anto Marković	50 EUR
41.	Lucijana (Pere) Stipić	40 EUR
42.	Anto Kovačić	50 KM
43.	Alozije Kovačić	50 EUR
44.	Mato Kovačić	50 KM
45.	Marko Pezerović	100 KM
46.	Juro Mandić	100 EUR
47.	Ivan i Kaja Josipović	\$100 CAN
48.	Ivana Josipović –Kelina unuka i Chrisman Zenteo	\$100 CAN
49.	Ruža Oršulić	20 EUR
50.	Mijat Zeba	50 EUR
51.	Ivo i Marijana Grgić	100 EUR
52.	Vlado i Nediljka Anušić	50 EUR
53.	Ivo i Ljilja Marić	100 EUR
54.	Ilija (Ante) Petričević	50 KM
55.	Stipo Topalović-Gacko	100 KM
56.	Ilija Jukanović	100 KM
57.	Anto Kovač	100 KM
58.	Ivka Grgić	100 EUR

Za crkvu Sokoline

1.	Mato Vilus	90 EUR
2.	Marijan Čorić	200 HRK
3.	Mato Topalović	50 EUR
4.	Antić Karajica	50 KM
5.	Marko Pezerović	50 KM

Za Glasnik

1.	Jako i Ana Jelušić	10 EUR
2.	Pero i Mara Josipović	\$100 CAN
3.	Anto Topalović-Daida	\$100 CAN
4.	Janja Komljenović	50 EUR
5.	Ivan i Manda Josipović	50 EUR
6.	s. Mira Jelušić	200 HRK
7.	s. Bonifacija Pranjić	50 EUR

Naši darovatelji

Za KSA

1.	Marko Pranjić Lola	30 KM
2.	Marko Pranjić Lola	20 KM
3.	Jela Stojić Ivušina	50 EUR
4.	Ankica i Jozo Kljajić	20 EUR
5.	Marko Petrušić	40 EUR
6.	Mara Bandalo	10 KM
7.	Anda Marić Stipe	10 EUR
8.	N.N.	20 KM
9.	N.N.	20 KM

10.	Mara Marić	30 KM
11.	Mara Marić	20 EUR
12.	Nada Tepić	20 KM
13.	Antić Karajica	20 KM
14.	Ivka Juričević	20 EUR
15.	s.Bonifacija Pranjić	50 EUR
16.	Mihaela Bjelobrk	10 EUR
17.	Marija Zeba	5 EUR
18.	Snježana Noćemer	20 KM
19.	Filip Sirovina	20 KM

Za Spomen oblježje

1.	N.N.	5000 EUR
2.	M.M.	500 EUR
3.	M.B.	500 EUR
4.	V.J.	100 EUR
5.	Dominko Jelušić	100 EUR
6.	Stipo Mandić	250 EUR
7.	Mato (Ive) Barić	100 EUR
8.	Ivica Marčinković Zgrim	100 KM
9.	Ivica Julardžija	300 HRK
10.	Ivo Grgić	50 EUR
11.	Ivica (Stipe) Mandić	100 EUR
12.	Stipo Grgić	200 EUR
13.	Antić Karajic	100 EUR
14.	Mara Marić	50 EUR
15.	Mato i Ljubica Lovrenović	200 HRK
16.	Mirko Kljajić	\$100 US
17.	Radivoje i Ana Grgić	50 EUR
18.	Anto (Josipa) Pezerović	50 KM
19.	Fra Juro Stipić	200 EUR
20.	Ljerka Petrović	50 KM
21.	Marko Pranjić-Lola	50 KM
22.	Ivo Zeba Rus	50 EUR
23.	Anto Marković	20 EUR
24.	Stipo Vidić – Efan	200 EUR
25.	Ana Grgić	50 EUR
26.	Mijat Zeba	20 EUR
27.	Ivo Stipanović Markov	50 EUR
28.	S.I.	50 EUR
29.	Udruga «Orahova»	100 KM
30.	Mato (Ante) Stipić	50 EUR

31.	Anto (Mate) Stipić	50 EUR
32.	Udruga «Novo selo»	100 EUR
33.	Udruga «Novo selo»	100 CHF
34.	Vlado i Zdenka Brkić	50 CHF
35.	Mira Kovač	100 CHF
36.	Augustin Grgić	50 EUR
37.	Luka (Joze) Kovačić	50 EUR
38.	Luka (Joze) Kovačić	50 KM
39.	Stipo Topalović – Gacko	100 KM
40.	Mato Kovačić	30 EUR
41.	Mato Barić-Duratovci	100 EUR
42.	Kata Kovačić-Šusterova	10 EUR
43.	Mara Stipić (Stipe)	50 EUR
44.	Jozo Kljajić	100 EUR
45.	Tomo Karajica	20 EUR
46.	Anto Josipović	50 EUR
47.	Ranka Marčinković (Marka)	100 KM
48.	Marko, Tomo, Mato, Željko i Zvonko (Ile) Pranjković	250 EUR
49.	Petar (Pejo) Mandić	50 EUR
50.	Jela (Mate) Pranjković	300 KN
51.	Vinko Jelušić	50 EUR
52.	Marko Jelušić	50 EUR
53.	Luca Sirovina	10 EUR
54.	Macan (Mato) Marčinković	100 EUR
55.	Ilija (Mate) Marčinković	50 EUR
56.	Pero (Mate) Marčinković	50 EUR
57.	Anto (Nike) Piličić	100 CHF
58.	Ivan, Anto, Mato, Petar, Ljubica (Marka) Karajica	300 EUR
59.	Mijat Zeba	50 EUR

Naši darovatelji

Za Spomen obilježje

60.	Stipo Šimunović	50 KM
61.	Ruža Šimunović	50 EUR
62.	Marko Šimunović -Cvičko	50 EUR
63.	Darko Miškić	100 KM
64.	Mato i Perka Grgić	100 CHF
65.	Jakov Topalović	200 HRK
66.	Martin Josipović	200 HRK
67.	Martin Josipović	20 EUR
68.	Pero Josipović	50 EUR
69.	Marko Jukić Ivin	50 EUR
70.	Nevenko Bilobrk	200 HRK
71.	Ivan Šimunović	200 HRK
72.	Luka Šimunović	200 HRK
73.	Luca Šimunović	100 HRK
74.	Stipo Davidović Pavin	50 EUR
75.	Stipo Marčinković	50 EUR
76.	Mato Marčinković	50 EUR
77.	Kata Nikić	100 KM
78.	Ivica Nikić	100 EUR
79.	Marko Nikić	100 EUR
80.	Tomo Marković	100 EUR
81.	Marija Marković	100 EUR
82.	Anto Marković	100 EUR
83.	Ljubomir i Ljubica Marković	100 EUR
84.	Veseljko Marković	100 EUR
85.	Marko Marković	100 EUR
86.	Ivo Marković	100 EUR
87.	Ivo Ivić (Ilijin)	400 HRK
88.	Marko Zeba Crni	20 CHF
89.	Ilija Pranjović Miko	500 EUR
90.	Zvonko Pilić	50 EUR
91.	Antonio Grgić	50 EUR
92.	Mijo Kostreš	20 EUR
93.	Stipo Topalović - Gacko	30 EUR
94.	Marko Ivić	50 EUR
95.	Anto Kljajić	50 EUR
96.	Zlatko Marković	100 EUR
97.	Jela Anušić (pok. Drage)	100 EUR
98.	Marko Anušić (pk. Drage)	100 EUR
99.	Ivana (pok. Drage) Zeba	50 EUR
100.	Marija (pok. Drage) Zeba	100 EUR

101.	Mara Škrobić	50 EUR
102.	Ilija (Ante) Petričević	100 KM
103.	Sladana i Werner Haberfellner	100 EUR
104.	Jozo Petrušić	1000 HRK
105.	Marko Bilobrk	1000 HRK
106.	Marko Julardžija Kačar	1000 HRK
107.	Pero Julardžija Kačar	1000 HRK
108.	Juro Julardžija Kačar	1000 HRK
109.	Ivica Julardžija Kačar	1000 HRK
110.	Mato Vujeva Pop	1000 HRK
111.	Ilija Lukić Čerco	1000 HRK
112.	Ivan Klarić	1000 HRK
113.	Igor Bilobrk	1000 HRK
114.	Anto Zeba Vajzo	1000 HRK
115.	Stipo Marčinković Eso	1000 HRK
116.	Petar Petrović	1000 HRK
117.	Ilija Petrović	1000 HRK
118.	Damir Milišić	1000 HRK
119.	Dado Milišić	1000 HRK
120.	Mile Kuzek	1000 HRK
121.	Stipo Kuzek	1000 HRK
122.	Marko Grgić	1000 HRK
123.	Ivo Vuković Bača	1000 HRK
124.	Pero Vilus	1000 HRK
125.	Ivica Grgić Grga	1000 HRK
126.	Mato Jukić Jozin	1000 HRK
127.	Pero Grgić Jozin	1000 HRK
128.	Ivo Marić Čoli	1000 HRK
129.	Marić Luciano	100 CHF
130.	Andrijević Marko	50 CHF
131.	Petrović Marko (Ivin)	100 CHF
118.	Petrović Luca (Markova)	50 CHF
119.	Petrović Marko (Matošev)	50 CHF
120.	Petrović Stipo	50 CHF
121.	Bikić Boris	50 CHF
122.	Petrović Anto (Pilin)	50 CHF
123.	Zeba Josip	50 CHF
124.	Juric Marko	100 CHF
125.	Zeba Ilija (Kiko)	100 CHF
126.	Vidaković Marinko	20 CHF
127.	Jelušić Pile	20 CHF
128.	Jelušić Marko	50 CHF

Naši darovatelji

Za Spomen obilježje

129.	Grgić Robert	50 CHF
130.	Zeba Marko (Drago)	50 CHF
131.	Zeba Jozo (Ilkin)	50 CHF
132.	Zeba Marko (Maci)	50 CHF
133.	Zeba Anto	50 CHF
134.	Piličić Miro	50 CHF
135.	Marčinković Anto (crni)	100 CHF
136.	Marčinković Petar (Braco)	100 CHF
137.	Zeba Ivo (Markov)	50 CHF
138.	Zeba Ivo (crni)	70 CHF
139.	Stipić Ilija	20 CHF
140.	Šipura Anto	50 CHF
141.	Zeba Jozo (Josko)	100 CHF
142.	Zeba Ivo (Joskov)	100 CHF
143.	Stipić Dane	100 CHF
144.	Petrović Ivo (Markov)	50 CHF
145.	Kovačić Ivica	100 CHF
146.	Marčinković Ivo (Rujevkin)	100 CHF
147.	Marčinković Mato	100 CHF
148.	Miškić Stipo	100 CHF
149.	Petrović Petar	100 CHF
150.	Miškić Tone	100 CHF
151.	Zeba Mijo (Ilkin)	50 CHF
152.	Petrović Matoš	100 CHF
153.	Marčinković Anto (Antoja)	100 CHF
154.	Zeba Mato (mali)	50 CHF
155.	Ivić Ilija (Jozin)	50 CHF
156.	Ivić Jozo	50 CHF
157.	Bujdo Ivo	50 CHF
158.	Marić Pero (Frauenfeld)	50 CHF
159.	Marić Pile (Frauenfeld)	50 CHF
160.	Marić Loso (Frauenfeld)	50 CHF
161.	Oršulić Ivo	50 CHF
162.	Klarić Jozo (Antin)	50 CHF
163.	Grgić Ilija (Ile, Bern)	50 CHF
164.	Grgić Ivica (Bern)	50 CHF
165.	Šipura Miodrag	50 CHF
166.	Zeba Mijo (Matin)	50 CHF
167.	Zeba Pero (Zorkin)	100 CHF
168.	Čolić Nikola	50 CHF
169.	Ivić Ivo i Luca	100 CHF

170.	Petrović Niko	50 CHF
171.	Zeba Jozo	100 CHF
172.	Grgić Ilija	100 CHF
173.	Lučić Ivo	50 CHF
174.	Zeba Radenko	50 CHF
175.	Ivić Mato	100 CHF
176.	Čolić Marko	50 EUR
177.	Šipura Petar	40 EUR
178.	Draguljić Marijan (Bilanovkin)	100 EUR
179.	Draguljić Ivo	100 EUR
180.	Piličić Vinko (Markov)	100 EUR
181.	Piličić Josip (Jopa)	100 EUR
182.	Andrijević Ilija (Ivanov)	100 EUR
183.	Jukić Tomo	100 EUR
184.	Jukić Mato	100 EUR
185.	Topalović Marko (Jure)	100 EUR
186.	Draguljić Tomislav	100 EUR
187.	Zeba Marko (Pop)	50 EUR
188.	Pilić Ivica	100 EUR
189.	Šimić Marko	50 EUR
190.	Kovačić Željko	50 EUR
191.	Milka Grgić	100 EUR
192.	Udruženje građana «Sveti Rok»	2.000 KM

Jesen. Puno voća oko nas, jabuka, krušaka, šljiva. Za ovaj broj preporučamo ove kolače.

Pita od šljiva

Sastojci:

35 dag brašna, malo praška za pecivo, 20 dag maslaca, 15 dag šećera, 2 vrećice vanilin šećera, 2 jaja, ½ kg zrelih šljiva, žličica cimeta, nastrugana limunova kora, 1 žličica maslaca i 2 žlice smeđeg šećera.

Priprema:

Prosijati brašno s malo praška za pecivo, dodati maslac, šećer, vanilin šećer, žumance i jedno cijelo jaje, te umjesiti prhko tijesto.

Razdijeliti tijesto na dva dijela, svako razvaljati na veličinu lima za pečenje, te jedan komad tijesta položiti u njega. Šljive očišćene od koštica pirjati pet minuta na maslacu s vanilin šećerom i smeđim šećerom. Skloniti s vatre, dodati cimet i naribanu limunovu koricu te rasporediti nadjev na tijesto, prekriti drugim komadom tijesta, izbošti ga vilicom i peći na 180°C oko 45 minuta. Ispječeni kolač posuti šećerom u prahu i narezati na kocke kada se ohladi.

Dobar tek!

Baklava od višanja

Sastojci

Kora za slatku pitu, 2 staklenke višanja, 1 kiselo vrhnje, 3 jaja, 2 čaše šećera, 1 čaša ulja, prašak za pecivo, sok od limuna, 1 čaša šećera, sok od višanja

Postupak pripreme

Izmiksati 3 jaja s 2 čaše šećera. Dodati ulje, vrhnje prašak za pecivo. Višnje ocijediti. U pleh složiti 2 do 3 kore. Zaliti sa nadjevom, opet staviti kora, pa nadjev i ponavljati dok se ne potroši polovica kora. Zatim staviti ocijeđene višnje, poklopiti korom, pa opet nadjev i ponavljati dok se ne potroše kore. Pripremljen kolač izrezati prije pečenja, staviti foliju preko. Peći 30 minuta, zatim skinuti foliju i peći još 10 do 15 minuta na 180 stupnjeva. Dok se kolač peče prokuhati sok od limuna, sok iscijedenih višanja i šećera. Vruć kolač zaliti vrućim preljevom. Držati u hladnjaku

Kako napraviti e-mail?

Pretpostavimo slijedeće: Novi ste u Internet svijetu, a svi vaši prijatelji imaju e-mail. Sada je red na vama da ga napravite. Vjerujemo da surfate hrvatskim portalima koji imaju mogućnost kreiranja nekog freemail-a, no preporuka koju možete dobiti s naše strane jest da mail kreirate putem google.hr portala.

Gmail je jedan od najpoznatijih i najraširenijih e-mail servisa u svijetu, pa zašto i vi ne biste bili dio tog servisa, ipak je to jedan od najboljih e-mail servisa.

Kako biste kreirali mail morate prvo otići na www.google.hr i kliknuti na Gmail koji se nalazi u gornjem izborniku, te zatim kliknete na Izradite korisnički račun koji se nalazi gore desno na ekranu. Nakon što ste kliknuli, s lijeve strane ćete moći pročitati što sve Google nudi, a s desne strane unosite svoje podatke za kreiranje e-maila. Najvažnije je dobro odabrati svoje korisničko ime, neko po kojem vas vaši prijatelji znaju, ali nemojte si dopustiti da bude uvredljivog karaktera, jer

ipak ne znate gdje ćete sve taj e-mail koristiti. Nakon što ste unijeli podatke i kliknuli slijedeći korak vaš e-mail je kreiran. Od tog trenutka na dalje sve što radite jest uređivanje vašeg e-maila, a to možete nakon što se u njega ulogirate.

Preporuka je da vam se šifra sastoji od brojki, slova i ostalih znakova, te da dobivate sms svaki put kad se netko pokuša logirati u vaš e-mail. Google automatski šalje poruku na vaš mobilni telefon s pinom kojeg morate unijeti, no dobra stvar je ta što možete reći googleu da zapamti uređaj koji svakodnevno koristite, tako da neće morati svaki dan upisivati pin.

<http://www.zanimljivosti.hr>

Kakve su koristi od zelenog čaja?

Zeleni čaj ima mnogo zdravih sastojaka te bi trebao biti uključen u svaku prehranu. Slijedite ove savjete i saznajte kakve su koristi od zelenog čaja.

Pijte zeleni čaj da biste snizili kolesterol. Zeleni čaj ne samo da snižava loši kolesterol, već podržava dobar kolesterol. Krvni ugrušci su obično razlog zašto ljudi dožive infarkt, a zeleni čaj upravo pomaže u prevenciji da se krvni ugrušci formiraju.

Pijte zeleni čaj spriječiti rak. Rast stanica raka može biti blokiran od strane polifenola, kojeg zeleni čaj sadrži. Pijenje više šalica zelenog čaja dnevno dokazano usporava rast tumora i sprječava da se rak opet vrati.

Pijte zeleni čaj za mršavljenje. Zeleni čaj pomaže otopiti salo s vašeg tijela. Dodajte zeleni čaj u svoju prehranu odmah da biste počeli gubiti dodatnu težinu koja nikako da padne.

Pijte zeleni čaj kako bi zaštitili svoje zube. Zeleni čaj uništava bakterije koje mogu proizvesti plak.

Pijte zeleni čaj i ojačat ćete vaš imunološki sustav.

Nemojte previše prokuhavati vodu, već ugasite kad vidite da su se počeli stvarati mjehurići. Uklonite vrećicu čaja iz vode nakon tri minute.

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

Pita Haso Muju što radi na šljivi?

- Jedem jabuke!
- Otkud jabuke na šljivi?
- Kupio ih na tržnici.

Pita momak djevojku na prvom susretu:

- "Čime se baviš?"
- "Režijom", odgovara mu ona...
- "Jel to ono struja, voda...."

Pričaju Bosanac i Japanac o prioritetima u životu.

Kaže Japanac: - Meni je na prvom mjestu Japan, pa posao, a tek na kraju obitelj.

A Bosanac će na to: - Kod mene je skroz obratno; Prvo obitelj, pa posao, pa tek onda Japan

Dođe Mujo kući s partije golfa.

Dočeka ga Fata i, vidjevši ga malaksalog, upita:

Što je to s tobom, bolan, Mujo, sav si se preznojio?

Ma, ništa, Fato, to je zbog Hase. Udarila ga srčana kap na golfu.

Kakve veze ima to s tobom? Vidi se čemu sličiš.

Znaš li ti, Fato, kako je to? Udari lopticu, pa vuci Hasu, udari lopticu, pa opet vuci Hasu...

Ja sam jednom pojeo pet-šest kilograma krušaka, - kaže Ivica učiteljici. - Ma daj, bit će da je ipak bilo manje, - pokuša ga ispraviti učiteljica. - Nije, stvarno je bilo toliko, samo su bile sitne - odvratila Ivica.

Išli Huso i Haso krasti kokoši svaku večer kod istog frajera... Frajeru dozlogrdilo i sakrije se jednu večer u kokošinjac i dočeka ova dva...Došli Mujo i Haso pred kokošinjac, i uđe prvi Haso, kad frajer TRAAAS, lopatom po glavi....Izađe Haso iz kokošnjaca i drži se za facu, kad ga upita Mujo: Što je bolan, što je bilo? Kaže Haso: * Ajd' ti, ja ne mogu od smijeha!!!

Mujo i Haso kupuju karte za kino. "Koji ćete položaj?", upita ih blagajnica. "A kakav je film?" "Ratni." "Onda nam dajte dvije u ležećem položaju."

Mali Huso pao u prvom razredu osnovne škole. Ljut zbog toga, veli Mujo:

-Što misliš, Fato, da mi njega upišemo u specijalnu školu?

-Daj, ne glupiraj se! Ne može završiti ni ovu običnu.

Starija dama se tužila svećeniku da je ohola. Svećenik je pitao, u čemu se sastoji ta oholost?

- Kad nedjeljom obučen svečano odijelo, onda pogledam u ogledalo i divim se kako sam lijepa...
- To nije oholost, nego zabluda...

Dođe Mujo na granicu i pita ga carinik:

- Alkohol?
- Ne!
- Cigarete?
- Ne!
- Kava?
- Eeeee, kava bi baš dobro sjela...

Dolazi Perica kući s posla i kaže ženi:

Ženo, dolazi nam večeras na večeru moj šef. Spremi nešto dobro.

A žena odgovara:

Kako da spremim kad imamo samo jednu konzervu graška? Misli se Perica, misli i na kraju kaže:

E, ovako. Ti najavi pečenje s graškom. A kad budeš otišla u kuhinju, ispusti neku vanglu i reci: "Jaoj, dragi, ispade pečenje!", a ja ću onda reći:

Nema veze, donesi onda grašak.

Dođe šef i žena najavi pečenje s graškom. Ode ona u kuhinju i čuje se: "Bam, bam!"

Perica upita:

Ženo, nije valjda ispalo pečenje?!

A žena odgovara:

Ma, ne, ispade grašak.

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

■ ■ *Nema raja bez rodnoga kraja!*

